ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXIII — Број 485
Субота, 15. април 1961.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

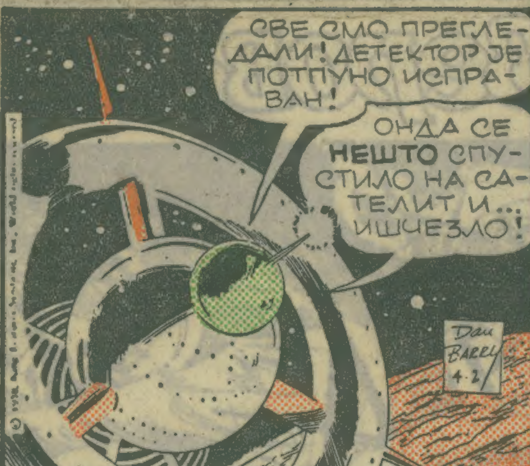

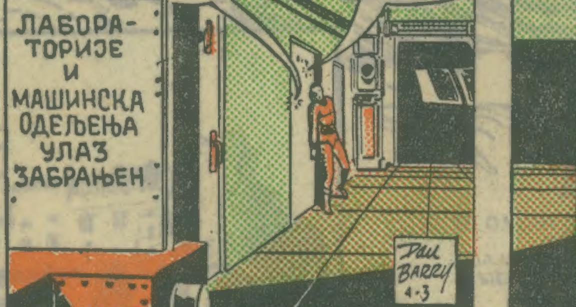

У ОВОМ БРОЈУ:

ПУШКЕ ПОД ГОВЕЂИМ МЕСОМ — ДВАДЕСЕТ СЕКУНДИ ЖИВОТА — ДОЖИВЉАЈ У ЏУНГЛИ — У СЛИЦИ И РЕЧИ — РАЗНЕ ВЕСТИ И ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ ЦЕЛОГ СВЕТА

ТРИ ЧОВЕКА И ЈЕДАН КЉУЧ

Кључ улазних врата општинске куће у енглеском приморском ме

сту Халу, која је сазидана још 1299. године, дугачак је два метра и толико тежак да га морају носити три човека.

КАРТАГИНСКИ ЗВУЧНИЦИ

У пристаништу старе Картагине били су постављени огромни левкови, дугачки по пет

метара, који су, као какви звучници, толико појачавали глас да су се стражари с копна могли веома лако да споразумеју са одбрамбеним лађама које су крстариле и до седам километара далеко од обале.

ПРВИ ОПТИЧКИ ТЕЛЕГРАФ

Оптички телеграф постојао је још 450 година пре наше ере. Апарат је био састављен од четири помичне ру

чице чијим су се померањем могле добити разне словне комбинације. Први оптички телеграф начинили су Демокрит и Клеоксен да би граду Атини јављали вести о току битке код Саламине.

Први човек у васиони

Дванаести април 1961. године оста ће један од најзначајнијих датума у историји не само совјетске науке него и науке целог човечанства. Тог дана полетео је први човек у васиону. Прва вест о том историјском лету као муња је обишла целу земљину куглу, а за њом су се брзо ређале једна за другом вести у којима су изношене појединости. Ево првих саопштења:

*

Први сателит са пилотом испаљен је данас (12 априла 1961. године) у 09,07 часова по московском времену — каже се у прогласу ЦК КПСС, Президијума врховног совјета СССР и совјетске владе, који је објавио Московски радио.

*

Прво саопштење о лету човека у космос изазвало је огромно узбуђење и радост у Москви. „Остварен је давнашњи сан човека — говорило се на све стране. — Данашњи данући ће у историју науке и човечанства као једна од најзначајнијих прекретница откако човек живи на земљи. Данас се он први пут отиснуо са Земље на којој је постао — у непозната космичка пространства."

*

Милиони људи целога света слушали су вести које су сваког тренутка стизале:

Први космонаут овог тренутка лети око Земље на спутнику „Васток" Све совјетске радио-станице прекинуле су своје редовне емисије да би давале саопштење о првом лету човека у космичка пространства.

*

На спутнику „Васток" налази се пилот мајор Јуриј Гагарин који има 27 година. Он лет подноси добро...

*

Старт вишестепене ракете обављен је успешно и после одвајања последњег степена ракете брод спутник наставио је слободан лет по путањи око Земље.

*

Спутник „Васток" окреће се око Земље за 89,01 минута. Са првим космонаутом Јуријом Гарином установљена је и одржава се стална двострука радио-веза.

*

Брод спутник са првим космонаутом тежак је без последњег степена ракете 4.725 килограма. Он се креће око Земље по елиптичној путањи са максималним удаљењем 302 километра и минималним 175.

*

У 10,25-78 минута после лансирања већ су ступили у дејство уређаји за кочење и „Васток" је почео да се спушта на Земљу. После првих 15 минута лета, — 09,22 по московском времену, „Васток" је био изнад Јужне Америке, а после даља 53 минута — у 10,15 по московском времену налазио се изнад Африке. Летео је још 30 минута и. тада је атерирао.

Јуриј Гагарин, први човек који је полетео у васиону, атерирао је у 10,55 по московском времену. Сателит „Васток" у коме се он налазио летео је укупно 108 минута.

„Остваривање лета човека у космичко пространство — закључује се у московском саопштењу — отвара грандиозне перспективе човечанства за освајање космоса".

ЈУРИЈ ГАГАРИН

БЕЛИ ЗНАК НА ТЕЛЕВИЗИЈИ

Мали бео квадрат у доњем десном углу телевизијског екрана биће убудуће знак француским родитељима да своју децу пошаљу у постељу. Бели квадрат на француској телевизији означаваће сваку емисију чији садржај није за децу и омладину. Међутим, француски педагози листом су устали против њега тврдећи да ће баш он имати привлачну снагу за малишане и да ће они искористити сваку прилику кад родитељи нису код куће да гледају телевизијске емисије означене белим квадратима.

НЕВЕРОВАТНО...

Индијски слон „Рића" који има 21 годину, одговара посетиоцима лондонског зоолошког врта кад му пруже какву посластицу, уљудним — хвала. На сва питања која му постављају он такође одговара на тај начин што разговетно каже „хвала". Чувари зоолошког врта тврде да је то чиста дресура и да су биле потребне године да би Рића своје слоновско „гунђање" уобличио у разумљиво изговорену реч „хвала". Да ли је слон Рића заиста успео да научи да изговара ту реч или се то само тако чини његовим добронамерним чуварима и посетиоцима зоолошког врта, тешко је рећи. Ово друго је чак много вероватније. Чувари, пак, изјављују да су већ почели да уче Рићу да каже „добардан" и надају се да ће успети.

ВИШЕ НЕЋЕ БИТИ НОЋИ

Неки немачки научници су изјавили да је њихов сан остварење замисли према којој не би више било ноћи и када би захваљујући једном специјалном систему загревања и осунчавања и Јужни и Северни пол постали плодни крајеви, јер тамо не би било више ледене пустиње.

У догледној будућности — сматрају они — услед великог усавршавања Земљиних сателита наука ће моћи да постави негде у орбити гигантска огледала удаљена једна од других око 1800 километара која би стално — и дању и ноћу примала и преламала сунчеву светлост. Тако би земља била обасјана зрацима сунца и дању и ноћу а у свим крајевима света успевале би безусловно по две жетве годишње, док би полови постали плодоносни јер би се њихов ледени оклоп у тим условима потпуно отопио.

»ЕКСЕТРОН« ГОВОРИ КИНЕСКИ

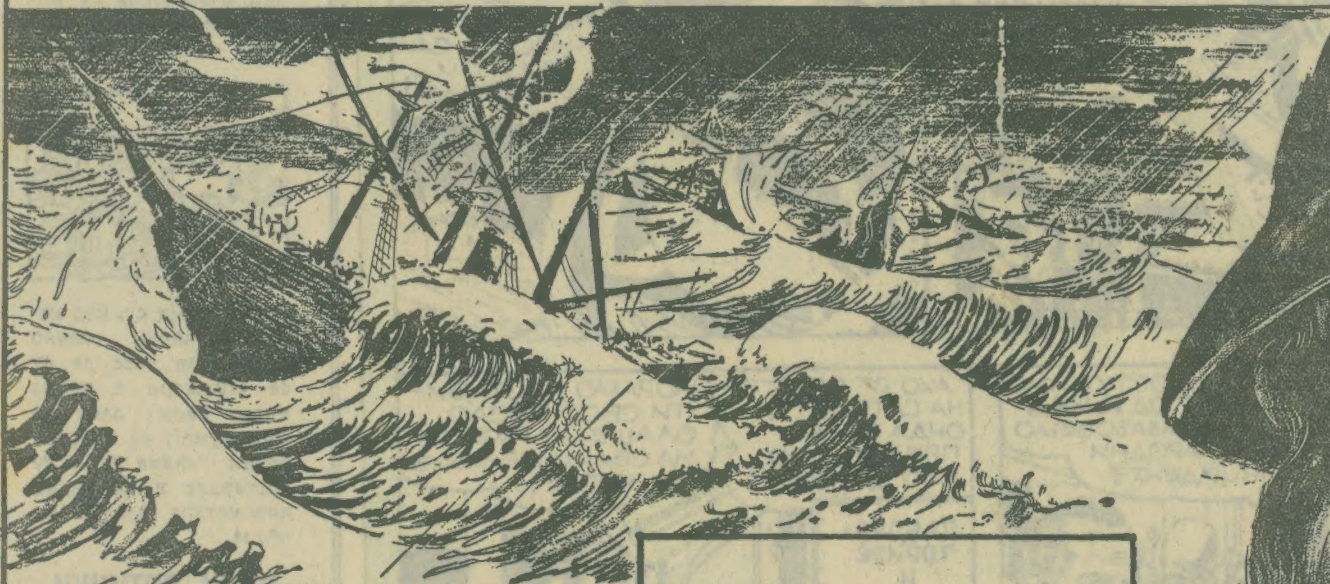
Један нови електронски апарат који постављена питања може да чита брзином од 10.000 речи у секунди и да на њих одговара готово на свим језицима, укључујући и кинески, приказан је ових дана у Паризу. Проналазач ове електронске машине је француски научник Марсел Локен. Чим се у машину, коју је њен проналазач назвао „ексетрон", убаце шифрована питања, она између 2.000 реченичних обрта, колико их има у њеним „коморама сећања", почиње да тражи прави одговор. Један човек и „ексетрон" могу да воде праве разговоре — изјављује проналазач Локен.

НАЈСКУПЉА КЊИГА

„Најскупља књига на свету" Апокалипса св. Јована, чији је издавач Жозеф Форе, а илустратори Салвадор Дали и Бернар Бифе, изложена је пре неки дан у Музеју за савремену уметност у Паризу. Вредност књиге достиже 5,31 милиона аустријских шилинга. Четири сале музеја су биле потребне да би се приказало 150 страна ове књиге на којима је уметница Мишел Николас калиграфским словима исписала стихове апостола. На тему „Апокалипса нашег времена" дали су своје прилоге, поред Жана Коктоа, Жан Ростан, Жан Ђионо и Ернст Јингер.

Књига је тешка преко 150 килограма и за покретање њених страна постављен је специјални електронски уређај. Корице су од масивне бронзе са украсима од злата и драгог камења.

Ripley's - Веровали или не!

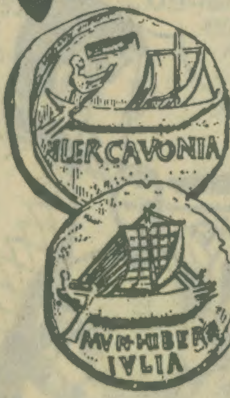

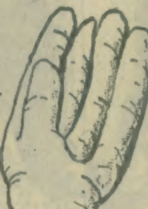
© 1960, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

КОЛЕКЦИОНАР...

Вероватно сте приликом шетње поред каквог потока, реке или баре, приметили једну веома лепу птицу са перјем разних боја, које се прелива од сафирно плаве до смарагдно зелене и јасно оранж.

Ова птица није ретка, али како живи усамљена не среће се често. Међутим, њене навике су доста чудне: живи у дубоко ископаним јамама на стрмим речним обалама и храни се рибама. Понекад остаје сатима непомична изнад воде да вреба све што пролази — разне рибе: варавце, кркуше, белоперке; пуноглавце и жабе и хвата их тако брзо да оне не стигну да побегну.

Ковач је птица о којој из давнина постоји безброј прича као на пример — кад угине остане сува као комад дрвета; ако се случајно нађе у овом стању али под условом да није била убијена, може у кући да послужи боље од громобрана, док стављена у орман међу рубље штити га од мољаца боље него нафталин или ДДТ.

Разуме се да ово није тачно и да његово перје такође привлачи мољце.

Али, једно ипак остаје чудно — због чега о овој птици постоје толике приче?

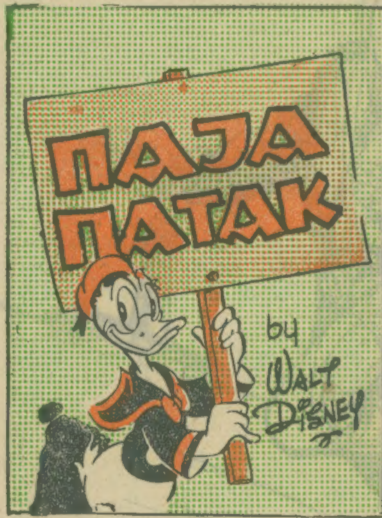
НИ ПТИЦА, НИ АВИОН, НИ НАТЧОВЕК

Овај ванредан стилски скок са високе зграде извео је један римски ватрогасац приликом тренинга. Обичном посматрачу ово може да изгледа као циркуска атракција,

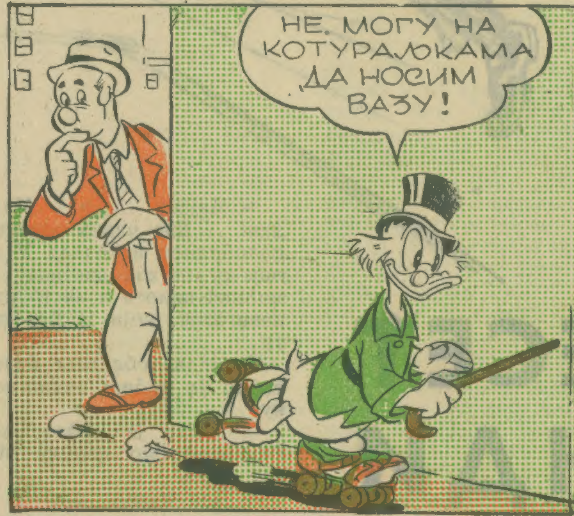
али овим и сличним покретима морају се научити сви регрути који су решени да касније врше племениту дужност спасавања људских живота. Чести скокови са велике висине на разапето платно потпуно ослободе ватрогасце страха од висине.

ЗБОГ БОЉЕ ЦЕНЕ: у граду Глазгову у Шкотској један зубни лекар је имао недавно необичног пацијента — чинчилу, јужноамеричку врсту зеца. Један Шкотланђанин је довео своју мезимицу да јој лекар излечи зубобољу јер није могла да једе, а вредност њеног веома меког крзна је процењена на 840 марака.

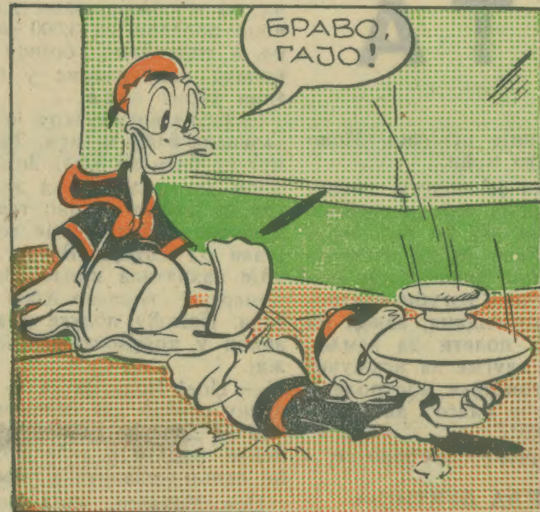

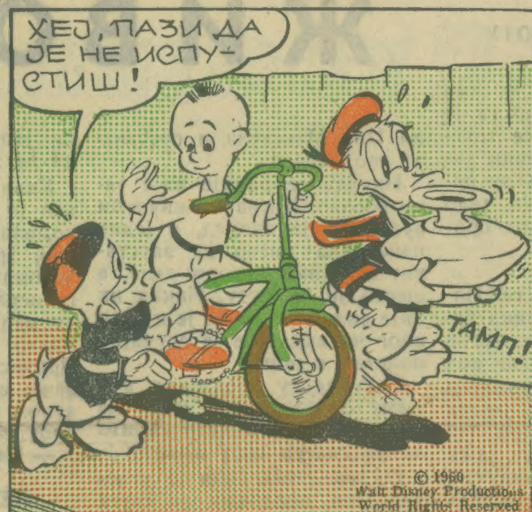

ПРЕВАЗИЛАЗИ МАШТУ

Недавно је затворен XII међународни сајам играчака у Нирнбергу. Учествовало је око 900 излагача из 19 земаља и приказано је више од 100.000 предмета.

Међу запаженим играчкама је био скутер за децу, назван „Скутабик" налик на прави. Једна енглеска фирма изложила је тркачка кола типа „Го-кар" са педалима. Она могу да достигну, захваљујући изванредном систему за преношење, знатну брзину за једну играчку — 20 км на час. Ове играчке су биле додуше прилично скупе, али досад невиђене. Изложена су и патролна полицијска кола са фаровима, антеном за радио, полугом за мењање брзине и огледалом за гледање уназад.

Као и раније за механичке играчке направљене од плеха или пластичних материја, начињене су и „аутостраде" са два или четири колосека којима могу лакше да саобраћају електрични возови. По њима циркулишу тркачка и туристичка кола и велики камиони којима се управља теледириговано из једне од командних станица. Наравно ту су и гараже на више спратова са аутоматским дизалицама, лифтовима и осветљењем.

Посетиоце су импресионирали димњаци творница и куће у минијатури, као и локомотиве које избацују беличасти дим — изванредну имитацију правог.

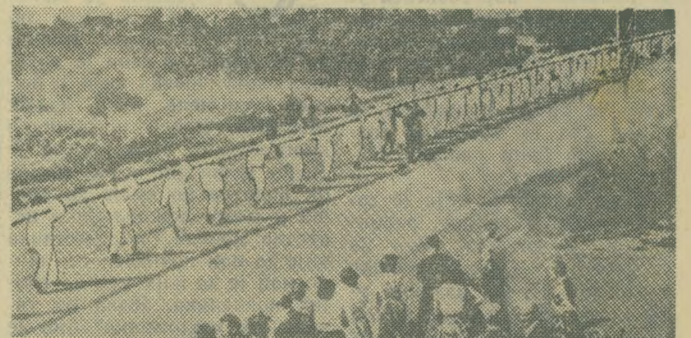
Најлепше лутке ове године су биле из Италије, са косом обојеном и очешљаном по моди и изванредно укусно одевене. Једна јапанска фирма је изложила лутке које у рукама „држе" огледало, четку и чешаљ помоћу уграђених магнета.

Фабрике су водиле рачуна и о жељи деце да сама граде и демонтирају па су изложени и алати помоћу којих се подижу куће за лутке, дизалице и друге ствари.

Играчке од пластичних материја су биле представљене у огромном броју, и веома увећане.

Знатно место су заузеле и играчке — животиње начињене од крзна, плеха или пластике. Могао се видети велики лав који је умео да сиђе сам са кревета. Многе механичке животиње: корњаче, кукци и пужеви од плеха кретали су се у свим правцима и сударали. Једна немачка фирма је изложила јежа који може да прогута до 125 грама боранције или другог свежег поврћа.

Ту су заступљени и последњи технички узорци: теледириговане ракете, ракете снабдевене „мушицом" кроз коју може да се погоди сателит кад лети на компримованом ваздушном јастуку и разне друге ствари.

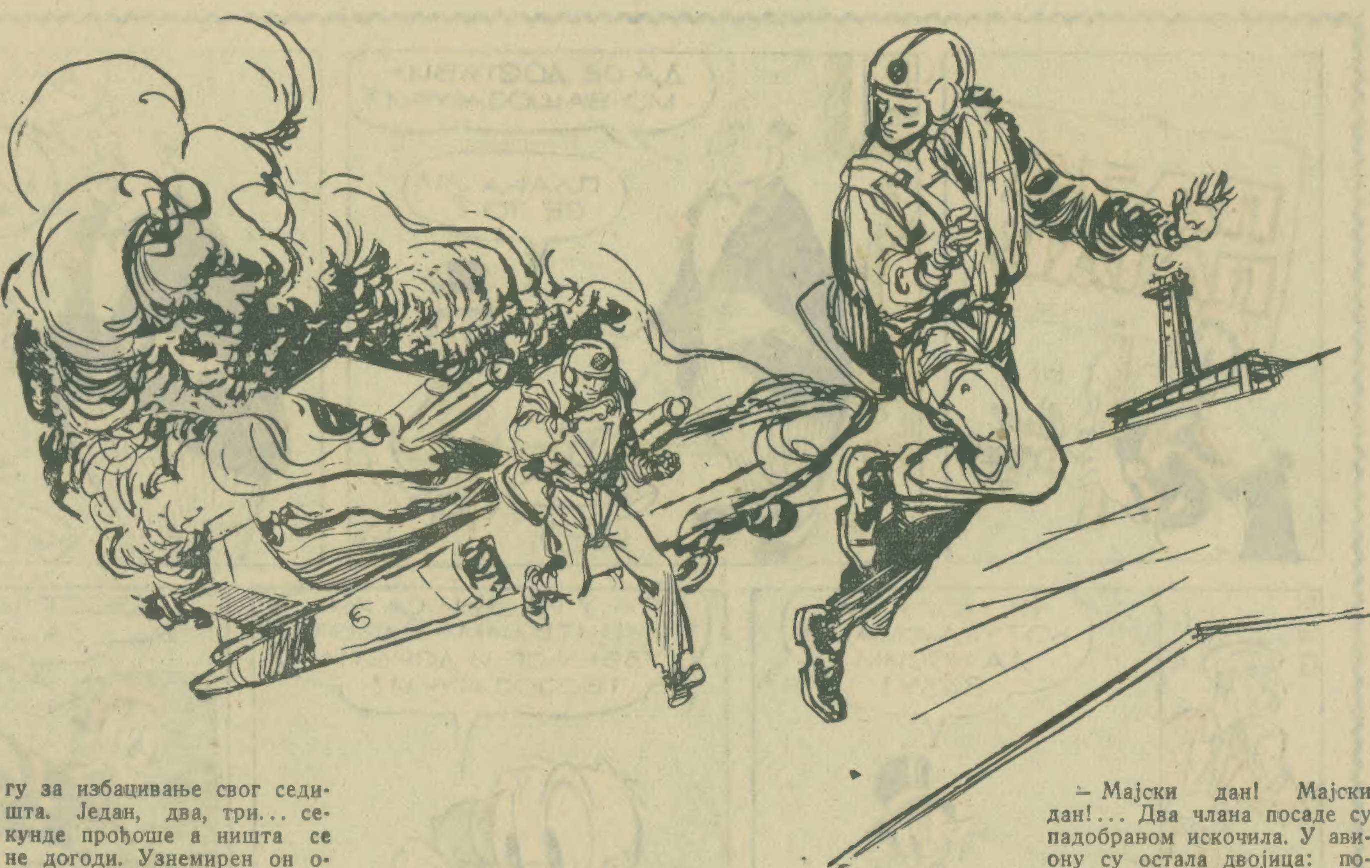

Најдужа цев на свету

Цев од пластичне масе, дугачку 106 метара, направљену у Харденберту у Холандији, носило је 55 радника до железничке станице. Смештена је у девет равних железничких вагона да би била транспортована за Ротердам. Цев ће преко њива одводити слану воду, а направљена је из једног дела да вода не би из спојева цурела и штетила усеве.

Приликом њене израде у фабрици је морао бити пробијен зид зграде и зид који опасује двориште.

ДВАДЕСЕТ СЕКУНДИ ЖИВОТА

Када се велики млазни авион Б 47 одлепио са писте свих шест мотора били су исправни. Бомбардер је почео да се диже: 300 метара, 700, 1000, 1.500... Брујање је изненада престало. Висина је расла: 1800, 2000 метара — и авион је нестао са видика.

Поручник Џемс Обенауф, који је те априлске ноћи 1958. године био на седишту помоћника пилота, безбрижно је посматрао око себе, док је бомбардер улазио у облаке изнад ваздухопловне базе „Дајес“ у Тексасу.

Непосредно испред њега седео је пилот мајор Џемс Гревс. Све што је могао да види био је огроман Гревсов шлем какав су носили и остали чланови посаде. У шлему се налазио уграђен мали микрофон и пријемник.

Поручнјк Џон Коб, навигатор, налазио се у „носу“ бомбардера и Џемс није могао да га види. Узан ходник, 1,30 висок и 70 см широк, везивао га је са пилотом. Мајор Џое Максвел седео је иза Коба, и био придодат посади да контролише рад.

Изненада се чуо глас Џемса Гревса:

— Опао је притисак уља на трећем мотору.

Притиснуо је дугме број 3, као што је било потребно и игла се лагано подиже.

— Ако опет падне, ја ћу искључити мотор — рекао је.

Плашио се да не избије ватра. Притисак уља се једва одржавао и он је таман хтео да искључи мотор — имао је пет осталих — кад Џое Максвел рече:

— Скинуо сам маску са кисеоником. Хоћу да једем.

ВАТРА

Џон Коб је приметио црвени блесак. Притисну брзо дугме на микрофону и упита:

— Шта се десило?

— Ватра! Обухваћени смо ватром — одговори Обенауф.

— Искачите! — зачу се снажан Гревсов глас.

Сваки од њих је знао да је двадесет секунди време потребно да се бензин упали и експлодира. Морали су зато брзо да се спасавају.

Џое опипа свој падобран да би га причврстио, а Коб подеси своје седиште-катапулт за аутоматско избацивање.

Тада одјекну реска експлозија услед снижавања притиска у авиону. Одјекну и други, јачи прасак — подлога испод пилотовог седишта је избачена.

Авион се испуни маглом и димом. Папири полетеше са Кобове табле. Приликом нормалног избацивања, када се кабина аутоматски отвори избацивање пилота је брзо.

— Они су отишли већ — помисли Коб. — Сад ћу и ја.

Отвор испод његовог седишта је експлодирао. Осетио је удар ваздуха и угледао облаке испод себе.

Али док су он и Гревс падали, два човека су још била у запаљеном авиону.

Када је дошло наређење за искакање Џое Максвел је пљунуо залогај на под авиона. Зграбио је маску са кисеоником, ставио је на лице и машио се за падобран. Хтео је да га причврсти за груди кад га изненада снажни удар баци унатраг. Изгубио је свест.

Џемс Обенауф, који је такође остао у авиону, размишљао је свестан. Чуо је експлозију у „носу“ авиона и снажна струја ваздуха ударила га је одједном. Авион је и даље летео брзином од 500 миља на час а ваздух који је продирао кроз отворе избачених седишта Коба и Гревса, стварао је прави тајфун у авиону. Повуче полугу за избацивање свог седишта. Један, два, три... секунде прођоше а ништа се не догоди. Узнемирен он опет повуче полугу али се ништа не покрену.

Обузе га паника. Још је ипак свесно разматрао опасност.

Дохвати свој резервни падобран, склизну са седишта и пође узаним коридором. Падобраном је могао да искочи једино кроз отвор на „носу“ авиона.

КОРАК КА ЖИВОТУ ИЛИ СМРТИ

Бука у авиону била је слична грмљавини, и ветар га је секао као мач. Док се тетурао ходником, испуњеним димом и маглом, поглед му паде на згрчено људско тело које му је препречило пролаз.

— Џое Максвел!

Саже се и погледа га. Поред Џоа као нека велика бела лобања котрљао се његов шлем. „Мора да је пао под налетом ваздуха, — помисли Обенауф — и тада му је спала маска са кисеоником. На оваквој висини не може да се издржи више од пет минута“.

Џое је очигледно умирао. У првом тренутку он помисли да га падобраном избаци, али тада примети да га он и нема. А чак и да га је имао, не би смео да га избаци, јер није био при свести и не би могао да повуче прстен за отварање падобрана. Све је то доприносило једној ствари: Џое треба да умре.

На свега метар одатле налазио се спасоносни отвор али је већ мркоцрвен пламен допирао до њега. Треба само прекорачити преко тела Џоа Максвела и спасавати свој живот.

Никада се раније није тако осећао. Жеља за животом вукла га је напред, а једна изненадна мисао га заустави: Џое има петоро деце, а шесто је на путу. Никад их није видео, једва да је и знао овог човека. Џое је случајно полетео с њима.

Секунде су пролазиле, а у њему се раздирало све: „И ја имам жену и дете. Зашто да не спасем свој живот?“

Од тренутка када је угледао Џоа, протекло је свега десетак секунди, а он закорачи назад у ходник.

Дошао је до свог седишта. Ако оно експлодира док седа, пресећи ће га на пола. Опрезно је сео и осмотрио иза себе. Ватра је букнула а пламени језичци су се приближавали. Ако би успео да спусти авион на 3.000 метара, где има кисеоника, Џое ће се избавити.

Теоријски, после изацивања свих аутоматских катапулт седишта не може се више управљати са Б. 47. Али он још није искочио. Можда ће зато моћи.

Ухватио је полугу, повукао је према себи и овладао командама. Да би био сигуран, требало је да искључи аутоматског пилота. Али ако га искључи а изгуби контролу над командама, авион би могао да полети ка земљи. Притисну дугме за искључивање аутоматске контроле и авион поче благо да рони кроз ваздух.

— Напред — храбрио се.

ЛЕТЕЋА БУКТИЊА

Повлачећи полугу напред усмерио је авион наниже 11.000 метара, 10.000 .. 9.000...

Радио је све аутоматски а онда тек почео да мисли: пре свега треба да прекине довод бензина у покварени мотор. Ако до сада ватра није захватила крило, план ће успети. Казаљка се померала са 9.500... на 8.000 ... 7.000 метара...

Укључи свој радио-микрофон:

— Мајски дан! Мајски дан!... Два члана посаде су падобраном искочила. У авиону су остала двојица: помоћник пилота и инструктор-навигатор. који је без свести.

Од једне оближње базе ускоро је добио радио-поруку:

— Овде је „Алтус“-кула. Разумели смо поруку Мајског дана.

— Два члана посаде још се налазе у авиону — понови он. — Покушавам да авион доведем на 3.000 метара, и онда ћемо обојица искочити падобранима у близини вашег поља...

Игла на висиномеру је показивала 5.000 метара. За минут ће бити на 3.000. Још једном је погледао ка крилу где се пламен ширио тамноцрвеним сјајем. То је гореო један од мотора. Ватра још није захватила крило. Висиномер је показао 3.000 метара. Помоћу полуге доведе авион у хоризонталан положај.

— Џое! Подигни се — узвикну срећан али помисли да ако не дође за неколико следећих минута к себи можда ће авион ударити у земљу.

Џое Максвел није могао да се сети тренутка када је осетио да је жив. Био је свестан да му друг нешто говори, али у авиону је владала таква бука да му је требао шлем са слушалицама. Само и кад га стави није могао да чује. Сакупио је сву снагу и почео да бауља ка њему.

— Џое! Стави свој падобран — једва је разумео.

— Овде је „Алтус“-торањ. Да ли сте спремни да покушате да слетите? — питали су са земље.

Требало је донети одлуку. Заокружио је спремајући се за поновни прелет аеродрома.

СПАСОНОСНА СВЕТИЉКА

— „Алтус“-торањ! Инструктор-навигатор не може да стави свој падобран. Мораћу да одлетим до матичне базе „Дајес“.

— Не рачунајте на погодно време.

Када је авион прелетео преко аеродрома дошла је последња радио-порука одоле:

— Мајор Гревс и поручник Коб срећно су се спустили на земљу.

Брзина је сада износила око 2.000 км на час. Знао је да овако може да ослепи иако га је ветробран кабине донекле штитио јер очи не могу да издрже такав снажан удар ваздушне струје.

На двадесетак миља од базе „Дајес“ ухватио је везу са контролним торњем:

— Шта намеравате? — чуо је поруку са земље.

— Покушаћу да слетим. Али осећам сметњу у очима.

Почео је да спушта авион. Време је било врло лоше: магла и дувао је јак ветар. Авион се накренуо више од 50 степени.

Брз поглед на брзинометар и изван кабине: учинило му се да доле види светлосне сигнале. Срце му јаче закуца. Мора да слети јер му очи неће дуго издржати. Посматрао је Џоа, који се није ни покренуо.

— Џое, устани — узвикнуо је и управио авион ка светлости на земљи.

Џое је још био полусвестан али је осећао да се његов друг бори.

За 60 секунди биће на земљи! Поуздање му се јави, и он се прихвати кочнице за слетање.

— Налазите се миљу изван простора — јави се контролни торањ.

ОСЛЕПЕО

— Летите на око 20 метара — упозоравао је глас са торња. Пазите на кочнице.

Земља се указа пред њим. Један јачи потрес. Ножним кочницама успоравао је брзину и авион се заустави.

Никада у свом животу није се тако брзо покренуо. Збацио је шлем, откопчао падобран и просто налетео на Џоа, који је покушавао да отвори врата.

— Џое, пожури! Пожури! Авион може да експлодира.

— Не могу брже.

— Ја могу — рече и ударом рамена отвори му врата.

Излетео је напоље. Свеж ваздух поврати му снагу. Потрчао је стазом, слободан, пресрећан. А тада се изненада заустави — ништа више није видео.

— Слеп сам! Слеп — крикнуо је.

Неко га ухвати за раме.

— Ослепео сам — понови несрећан.

— Отворите очи. Отворите — рекли су му у амбуланти.

Осетио је да му стављају капљице у очи и да му то прија. Назирао је на једно око .Одвели су га у болницу.

— Докторе — упитао је узбуђено — да ли је сасвим рђаво?

— Не. За неки дан вид ће вам бити јасан.

Доцније су довели Џоа и дали му кревет до њега.

— Хеј, Џое, како је? — упитао је.

— Одлично. Знаш, да тебе није било, ја бих већ био мртав — и онда је додао: хвала.

— Ех, ништа, заборави све. Али, зашто ниси ставио свој падобран, могли смо да искочимо?

— Мој падобран?! — упита зачуђено Џое. — Па ја сам га имао на себи.

Осмех на лицу Обенауфа се претвори у грч.

АРКТИЧКИ РОБИНЗОНИ

Свој познати роман „Доживљаји Робинзона Крусоа“ објавио је Данијел Дефо као ,записивање морнара из Јорка“, а себи је доделио улогу човека који је његове успомене само издао. Међутим, многи историчари књижевности сматрају да је Дефо измислио читав роман од почетка до краја скупивши у њему доживљаје и искуства многих бродоломника које је или познавао он лично или је за њих чуо од својих познаника. Један од таквих „бродоломника“ био је и шкотски морнар Селкирк.

Арктик такође има своје Робинзоне. Многи ловци и истраживачи били су принуђени да остану у поларним крајевима дуже но што су предвиђали.

Догодило се то 1743. године. Један брод који је кренуо у риболов крај обала Груманта — тако се у то време називао Шпицберг — нашао се заробљен леденим оковом крај једног од Шпицбершких острва. Четири морнара кренула су да траже погодно место за принудни зимовник. Пушка ,с дванаест метака, секира, мали котао, десет килограма брашна, ножић, дуван и четири луле — било је све што су понели са собом. Успело им је да нађу једну колибу коју су, ко зна када, подигли ловци или рибари, а кад су се вратили на обалу да о томе известе своје другове — брода више није било. Страховита бура однела га је далеко од обале.

Тако је почела борба за живот на залеђеној земљи покривеној дубоким снегом где не расте чак ни жбуње, где неколико месеци сунце не излази, где је све утонуло у поларну таму, где владају мразеви и снежне вејавице. И та борба трајала је више од шест година.

Када је нестало барута а убијени јелени оглодани до последње кошчице и кад се

над њих наднела опасност смрти од глади, они су од комадића гвожђа начинили примитивну ковачницу, а од два рога јелена — клеште. Помоћу тог алата израдили су копље и широк нож сличан ками и њима убили први белог медведа. То није значило само храну; од жила медведа начинили су тетиву за лук који су опет савили од корења једног дрвета што га је бура избацила на обалу. За време свог шестогодишњег зимовања убили су 250 јелена, безброј поларних лисица, па чак и десет белих медведа. Хранили су се сировим смрзнутим месом јелена и медведа, без хлеба и соли, а пили су топлу јеленску крв. Да не би добили скорбут трудили су се да нађу што више свеже траве, маховине и лишајева. Фитиљи начињени од памучних влакана извучених из одеће и рубља и глинена посуда напуњена растопљеним животињским салом, служили су им за стално одржавање огња. Шесте године пребивања на пустом, леденом острву умро је један од арктичких робинзона. Осталу тројицу, који су већ давно изгубили наду да ће се икад вратити својим домовима, спасао је ускоро један руски брод.

О овом необичном догађају један од преживеле тројице, крманош Алексеј Химков, написао је књигу „Доживљаји четири руска морнара избачена буром на острво Ост-Шпицберген где су проживели шест година и три месеца“.

ГОТЈЕ И БАЛЕРИНА

Француска балерина Франсоаз Габо била је исто толико позната по својој страховитој мршавости колико по доброј игри.

— Већ недељама тражим оригиналну тему за један нов балет! Да ли бисте могли нешто да ми предложите? — обратила се она за савет књижевнику Теофилу Готјеу.

Без много размишљања он одговори:

— Имам: коло поврћа у коме ћете ви играти шпарглу.

СТИДЉИВИ ПОВЕРИЛАЦ

Немачки књижевник Густав Фрајтаг шетао је с једним познаником улицама Лајпцига.

Изненада, повуче он свог пратиоца у једну побочну улицу и рече му шапатом:

— Брзо, да нас не би видео онај човек у тамном оделу.

— Јеси ли му штогод дужан? — запита га познаник.

— Нисам, али он мени јесте... — одговори смешећи се књижевник.

ДОЖИВЉАЈ У ЏУНГЛИ

Педро је био последњи у колони поштара, који су радницима на плантажи гуме доносили пакете и писма. Ишли су један за другим пробијајући се кроз прашумски пакао.

Данас је нарочито био замишљен и расејан. Стално се сећао своје жене Конге, коју је морао јутрос, иако је била тешко болесна, да остави саму са децом. Забринут и спор он и не примети да је мало заостао за онима испред себе.

Узани пут кроз џунглу је вијугао и он сакри последњу прилику. На једној окуци Педро се нађе потпуно сам и укочи се — остаде са подигнутом ногом за корак. А тај корак није смео да учини јер се... метар и по пред њим са стабла високог дрвета вило огромно тело змије. Низ кичму као да му се слила ледена језа. Ако се покрене... умреће неколико минута раније.

Педро је као окамењен чекао. Пред њим, у висини његових груди, љуљала се огромна глава бое са широко разјапљеном чељусти. Вијугаво тело змије полако се привлачило дебело као бутина човека. Полако, полако.

При својим досадашњим путовањима кроз џунглу Педро се никад није плашио. Али ово је био ужас! Како да се брани кад не сме ни прстом да макне, јер би рептил одговорио муњевитим нападом.

Змија се спустила на земљу, пред његове ноге. Гипко огромно тело почело је да гмиже и за три четвртине замакло иза Педра и дрвета. Буљио је у преостали реп који је само подрхтавао од вијугања. С леве стране се наједном на дрвету појави глава удава и убрзо нестаде, да би опет извијугала с лева, баш пред његовим грудима. Лабаво везано за стабло дрвета глатко тело се пребаци на њега и троструко обави и њега и стабло.

„Ово не може трајати више од три-четири минута“ — помисли Педро са извесним олакшањем што ће се овај ужас брзо свршити. Никад није видео како змија убија али је слушао од других који су посматрали змију кад смрскава човека а нико није могао да приђе и помогне.

Сада је имао прилике да сам осети... меко тело се нежно обавијало око његовог. Знао је да ће овај „нежни загрљај“ за неколико секунди постати чвршћи и да ће му прво одузети дах, а онда сломити кости као шибице.

Педро поче да дрхти. Осетио је да загрљај постаје чвршћи! Покушао је да дише уједначено и мирно.

Нагли бол у грудима подсети га да му се у џепу на левој страни налази метална кутија са цигаретама а поред ње бочица са оштрим мирисом, којим је сваке вечери прскао одело и лежиште због досадних москита.

Тело змије га је све јаче стезало, и одједном се бочица смрска. Оштар и непријатан мирис тинктуре поче да се шири.

Загрљај удава нагло попусти, његови мишићи се олабавише. Глава змије се пребаци негде даље и појави се с десна, па одвијуга с лева ...и сасвим нестаде у густишу џунгле.

Педро је био слободан.

Бочица? Педро је дрхтавом руком гладио свој мокар џеп. Протегао је укочене руке и ноге, и кренуо несигурним, спорим корацима да стигне своје другове.

ПРВИ КОНКУРС

Да би дилетантско позориште Атанасија Стојковића у театру на Ђумруку, сада царинарници на Сави у Карађорђевој улици у Београду, створило репертоар — обратило се већ одмах 15. децембра, свега неколико дана после отварања (4. XII 1841) „господи списатељима“ „театралних дела“ једним огласом. То је у ствари био први конкурс за глумце и драмске списатење. „Сочинитељ“ дела „по народној историји, по народњем карактеру и обичајима“ добио би према величини и важности дела 6 до 15 цесарских дуката а преводи „за развитак нашег вкуса способни“ плаћани су „превотчику“ 4 до 6 дуката.

★

ЗА ДЕЦУ

Неговању зуба код деце посвећује се у Швајцарској нарочита пажња. Држе се специјални семинари на којима дечаци и девојчице упоредо са учењем школских предмета,

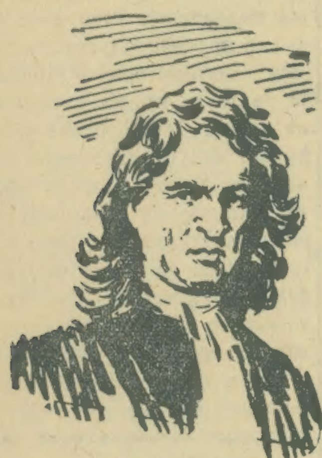

уче и како треба неговати зубе. Удружење швајцарских зубара држи сваке године семинаре са практичном, односно очигледном — наставом. На нашој слици наставница приказује на глави од гипса како треба четкицом превлачити преко зуба са спољашње и са унутрашње стране.

ДА ЛИ ЈЕ ПОСТОЈАЛА ЊУТНОВА ЈАБУКА?

Свакако сте не једном чули причу о Њутну и јабуци? Да вас ипак подсетимо: велики научник шетао је по свом врту и видео како је зрела јабука уз туп удар пала на земљу. У том тренутку — каже прича — Њутн је дошао на идеју о постојању неке силе узајамног дејства између два тела.

У то да је Њутн први изложио учење о општој гравитацији — међусобном привлачењу свих тела — никад нико није посумњао. У свом познатом делу „Математички принципи филозофије природе“, издатом 1687. године, велики енглески научник је на основу тога закона разрадио теорију о кретању планета, сателита и комета Сунчаног система. Све је то тачно, али какву улогу у томе има јабука? У време кад је почео да пише ово своје дело Њутн је додуше живео на селу и много је времена проводио у воћњаку.

Кад би се шетао по воћњаку — писао је Пембертон коме је Њутн причао како се „родио“ закон о општој гравитацији — њему су долазиле на памет разне мисли и поређења о сили теже. На пример, како се та сила не смањује приметно, ни на највећим растојањима од центра Земље... изгледало му је сасвим природно да претпостави да се дејство те силе простире знатно даље но што се обично мисли, можда чак и до Месеца и ако је тако, онда она, можда, утиче и на кретање Месеца? А можда кретање Месеца по његовој путањи и није ништа друго до дејство те исте силе?

Као што видите, Пембертон подробно описује кретање Њутнових мисли, а о јабуци — ни речи. Пишући о легендарној јабуци, немачки математичар Гаус каже: „Не схватам како се може и претпоставити да би тај случај могао да убрза или успори то откриће. Вероватно је та легенда постала овако: једном је Њутну дошао какав глуп и насртљив човек који је упорно захтевао да му научник каже како је дошао до свог открића. Видевши с ким има посла и желећи да га се отресе, Њутн је можда рекао да му је „јабука пала на нос“ што је савршено задовољило радозналост тога господина“.

Да ли је Гаус у праву или не — тешко је рећи.

Сигурно је, међутим, да се прича о Њутну и јабуци први пут појавила тек после Њутнове смрти. О том догађају причао је човек који није ништа мање познат од Њутна — велики филозоф Волтер, и то на основу казивања Њутнове блиске рођаке Катарине Кондуит.

У току 93 године после Њутнове смрти ниједан човек не би отишао из његове сеоске куће, а да не види најзнаменитију јабуку на свету. Године 1820. јак ветар сломио је старо дрво, а од његовог стабла начинили су једну столицу — нов ходочаствени предмет куће-музеја Исака Њутна.

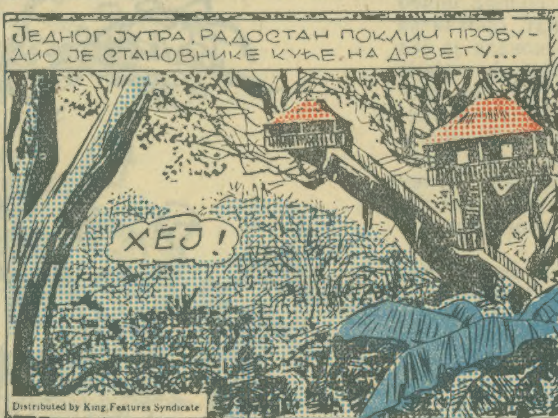
По свему судећи јабука из Њутнове баште није ничим заслужила своју славу и највероватније је да је велики научник решио једну од значајних загонетки природе без помоћи дрвета. До тог закључка човек готово неизоставно дође кад прочита Њутнове речи: „Ја без престанка држим на уму предмет свог истраживања и стрпљиво чекам час када ће се први наговештај постепено и мало-помало претворити у потпуну и блиставу светлост“

WALT DISNEY'S ШВАЈЦАРСКИ РОБИНЗОНИ

ПО ДВЕ КЊИГЕ...

Према статистици Унеска, сваке године одштампа се у свету око 6 милијарди књига, што значи да на једног становника долазе по два дела. Половина од тога су уџбеници.

НАЈДУЖИ МОСТ У ДАНСКОЈ

Данска влада је одлучила да острво Силенд, на коме се налази Копенхаген, споји са острвом Фиони. Мост ће бити дуг 18 км, коштаће око 200 милијарди динара, висина изнад мора износиће 64 метра, а завршиће се 1970 године.

ШАЛА ЈЕДНОГ НАУЧНИКА

Недалеко од градића Санта-Фе, некадашње столице шпанских вицекраљева који су управљали Мексиком, налази се један од највећих америчких атомских центара, Лос-Аламос. У време када су овде почели први опити са атомском енергијом град није био унесен ни на једну географску карту, није имао свој званични статус — једном речју био је „тајна“. Америчка влада трудила се да тај град огради од осталог света невидљивим зидом. Становници Лос-Аламоса могли су да добијају и шаљу писма само преко нарочите цензуре, а на све телефонске разговоре строго се пазило.

Једном, међутим, у регистрационом центру Лос-Аламоса дежурни службеник напустио је за тренутак одају у којој се налазио челични сеф где је чувана главна картотека: све атомске тајне. Вративши се у одају затекао је сеф широм отворен и у њему комадић хартије на коме је писало: „Погоди ко?“ Чиновник службе за безбедност био је ужаснут. Како је у светињу над светињама атомског центра доспела ова цедуља и шта све то треба да значи?

После извесног времена дознало се да је то била безазлена шала младог физичара-теоретичара Р. Фејмана. У своје слободно време Фејман се из чистог задовољства бавио решавањем комбинације цифара на бравама челичних сефова чије шифре није знао. После неколико седмица размишљања и проучавања успео је да открије шифру најважнијег и најчуванијег сефа. Да би се похвалио својим успехом и нашалио са својим колегама,

отворио је сеф и у њега ставио цедуљу с тајанственим речима.

Фејман је уопште стекао у Лос-Аламосу глас „анфан терибла“. Да би насекирао цензоре договорио се са својом женом, која није боравила у Лос-Аламосу, да му с времена на време шаље писма исцепана на стотине комадића. Чиновници кроз чије је руке и цензуру пролазила сва пошта морали су да решавају тешке загонетке: да састављају комадиће писма, да их данима слажу јер друкчије не би ни могли да их прочитају.

С ЛЕВА НА ДЕСНО: 1) 1948: БАРБАРА ЕН СКОТ, КАНАДА; — 2) 1949—50: АЛЕНА ВРЗАНОВА, ЧЕХОСЛОВАЧКА; — 3) 1951: ЏЕНЕТ АЛТВЕГ, ЕНГЛЕСКА; — 4) 1952: ЖАКЛИН ДИ БИЕФ, ФРАНЦУСКА; — 5) 1953—1955: ТЕНЛИ ОЛВРАЈТ, САД; — 6) 1954: ГУНДИ БУШ, НЕМАЧКА; — 7) 1956—1958: КАРОЛ ХЕЈС, САД

К*Р*А*Љ*И*Ц*Е Л*Е*Д*А

Девојка која хоће да постане краљица на леду, мора на време да прикопча клизаљке: ако већ у четвртој години не стане на лед, нема изгледа да ће са 17 или 18 постати мајстор. Дугогодишње марљиво тренирање клизања на леду исто тако је важно као и талент.

Разуме се да само вредноћа и талент још нису довољни да се постане мајстор. Ко хоће да савлада високу школу клизања треба да има новца: усавршавање стаје више него студирање на факултету. Обука је знатно скупља ако клизачица хоће да учи код неког чувеног тренера.

У Немачкој, на пример, за један једини дан тренирања плаћа се и до 50 марака. Уз то долазе још трошкови за путовање, стан и храну. Отац европског првака у клизању на леду Алена Жилетијеа, признао је да је на усавршавање свог сина досад дао четврт милиона марка.

Отприлике исту толику суму дао је и отац Буш за каријеру своје ћерке Гунди, светске првакиње у клизању на леду. Ина Бауер, немачка првакиња, ћерка фабриканта свиле, узела је једног од најскупљих и најбољих тренера на свету. Десет месеци 1957-1958 године тренирала је свакодневно по шест сати у америчком центру за зимски спорт Колорадо Спрингсу.

Пјер Брине, тренер троструке америчке светске првакиње Карол Хејс чији је отац пекар, жртвовао се за усавршавање високо талентоване девојке. Као један од најбоље плаћених учитеља клизања Америке он је учио и децу доларских милионара, али је Карол учио бесплатно јер није могла да плати. За његов труд она му се ипак одужила када је прешла у ревију на леду. Али да би сигурно била примљена требало је да прво стекне титулу првака.

Талентована клизачица која не може да се ослони на богатог оца или на неко удружење, има слабе шансе да постане краљица на леду.

Аустријанку Хани Ајгл, која је два пута била првакиња Европе, помогло је „Бечко клизачко удружење“ на чијем је клизалишту почела каријеру већ у четвртој години. Многе талентоване клизачице, које су постале чувене у свету, имају да захвале овом удружењу што их је помогло. Само један мали услов је везан за то: клизачице које хоће после да пређу у професионалце обавезују се да ће наступати у „Бечкој ревији на леду“, а ако неће, вратиће новац утрошен на њихово усавршавање. Хана већ 10 година наступа у ревији.

Последња станица сваке првакиње је готово увек ревија, када се спорт претвара у професију. Звезде, али само светски прваци и олимпијски победници, добијају огромне хонораре од 40.000 до 60.000 долара недељно. Али усавршавање за светског првака траје 10—15 година и прогута читав иметак. Само, у ревији може та сума да се добије натраг. Некадашња десетострука светска првакиња Соња Хени доказала је да клизање на леду постаје златан рудник. Она је дуго сматрана као једна од три најбогатије жене света. А њено усавршавање, које је трајало 14 година, стајало је њеног оца 240.000 марака.

Да ли су „краљице леда“ последњих 10 година заборављене? Ово су у свету чувене звезде с леда. Да ли се њихова имена још памте? Агенти највећих ревија на леду некад су се отимали о њих и нудили им фантастичне плате. Већина ових девојака постале су клизачице у ревијама. Шта би друго и могле да раде кад им је осмочасовни тренинг остављао мало времена за образовање у другом правцу. Још у раном детињству почињале су са вежбама. Историја многих првака је прича о амбицији њихових родитеља и тренера којима су титуле првака, каријера и новац значили више него срећа њихове деце. Али спортска слава је пролазна.

И СНАШАО СЕ, И ДОСКОЧИО...

Неколико стотина британских војника из прошлог рата могу да захвале искључиво мајору Клајтону Хетону што су остали у животу. А он је морао да чека све до почетка овог месеца одобрење да објави своје мемоаре.

Када је 1939. године почео други светски рат, британска тајна служба основала је једну специјалну секцију чији је једини задатак био да омогући и помаже бекство енглеских војника, подофицира и официра из немачког заробљеништва. Клајтону Хетону поверено је да руководи техничким делом овог подухвата.

После неколико месеци размишљања и проба Хетон је успео да преобрати разне предмете најневинијег изгледа: дугмад, обућу, запушаче и слично у страховито оружје или у најефикасније инструменте за бекство.

Хетон је узео прво да реши за војнике проблем „број 1“ — проблем оријентације. Зато је хиљаде и хиљаде намагнетисаних игала и иглица увукао у разна наливпера и оловке. Чак их је успео да уметне у зубне протезе. Затим је у највећој тајности закључио уговор са више британских фирми које производе жилете да при обради милионе ових ножића намагнетишу. Овако намагнетисани и обешени о један конац, савршено су тачно показивали север. Да би све било још прецизније, уговорено је са фабрикама да на сваком ножићу буде убележено слово које ће означавати правац.

Али ништа мање драгоцене нису биле ни географске карте штампане на изванредно финој свили, које је Хетон смештао између ђонова ципела или у корицама књига.

Право ремек-дело је његов изум британске униформе — и војничке и официрске — са два лица. То су биле униформе свих родова оружја, а особито пилота, до чијег је спасавања из заробљеништва највише било стало врховним војним властима Енглеске.

Поред тога Хетон је пронашао да и чизме пилота могу такође да одиграју улогу у организовању бекства. Наручио је у једној фабрици обуће чизме које су за свега неколико секунди могле да се претворе у плитке ципеле најједноставнијег изгледа. Свака ципела садржавала је поред тога читав мали али потпуно комплетан прибор најдрагоценијих алатки потребних за бекство: географску карту, бусолу, малу турпију којом може да се за најкраће време преструже свака челична шипка од два и по сантиметра и друго.

Изумео је и усавршио са прецизношћу сата, неколико модела наливпера која убијају.

Ратни заробљеници су имали права да повремено примају у пакетима нове униформе које су се за тили час могле претворити — простим превртањем на наличје — у немачку прописну униформу и то ма кога рода оружја. У овим својим операцијама Хетон се никад није хтео да послужи Међународним црвеним крстом, већ је своје пошиљке у обичним пакетима достављао заробљеницима у Немачкој.

КОЈЕШТА

Један љубитељ уметности рече познатом француском сликару Едгару Дега:

— Зар се на овој слици не види утицај белгијског писца Матерлинка?

— Којешта — одговори Дега — боје не излазе из мастионице него из тубе.

ЂАЦИ СУ МОРАЛИ ДА ПУШЕ

Године 1665. у Енглеској је владала епидемија куге. Медицина је била на ниском ступњу и веровања су играла важну улогу. Зато је било наређено да сви људи, одрасли и деца, морају да пуше дуван како би се тиме „дезинфиковали“.

МИЛИЈАРДЕ ЗА КОМПОЗИТОРЕ

„Сацем“ — Удружење композитора и музичких издавача у Француској, оне године кад је основано примило је од државе 14.000 златних франака на име помоћи. То је било 1851. Отада, за 110 година, удружење је примило укупно 7 милијарди старих француских франака државне помоћи.

ИЗ ВАЗДУШНОГ КЛАДЕНЦА

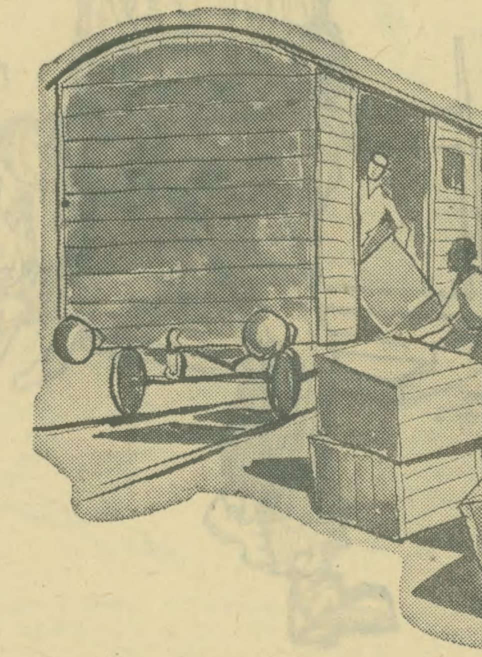
Постоје у природи „птичје крчмице“ у које птице и неки инсекти свакодневно свраћају. У њима они са задовољством испију „чашицу“ чисте и свеже јутарње росе. „Птичја крчмица“ је име једне биљке чији листови имају мали жлеб у коме се скупља роса. „Хладни зној земље“ — како поетично у неким народима називају росу — не пију само биљ-

ке и животиње. Становници Мадагаскара и Анголе, на пример, за време сушних периода скупљају ову драгоцену влагу.

Одавно већ људи покушавају да се „умешају“ у посао природних „пумпи“ које црпу воду из ваздушних кладенаца. Године 1888. у околини Феодосије, на обали Крима, била је пронађена мрежа водоводних цеви које су имале пречник од пет до седам сантиметара. Утврђено је да је та мрежа снабдевела водом 144 фонтане. Међутим, кад су археолози почели да траже почетак мреже, открили су необичну чињеницу. Водоводне цеви нису водиле од неког извора, већ до нарочитих узвишења у облику пирамида подигнутих на најватрометнијим местима и начињених од кречњачког шљунка. Милијарде сићушних капљица воде носио је ветар с мора на камење „пролазећи“ кроз те прве уређаје за кондензовање водене прашине. По прорачунима једног стручњака, на каменим пирамидама добијало се дневно 700.000 литара воде. Опите древних становника Феодосије поновили су касније у институту за физику и климатизацију у Монпељеу, у Француској. Додуше, ту је добијена мања количина воде али је покушај француских физичара потврдио „радне могућности“ камених резервоара који воду добијају из ваздуха.

ПУШКЕ ПОД ГОВЕЂИМ МЕСОМ

У пролеће 1942. године, рејонски одбор Освободилне фронте у Љубљани спровео је једну од својих најсмелијих и најзамашнијих акција. Уз помоћ становништва са градског подручја колодвор прикупио је много санитетског и другог материјала за партизане. Требало је то отпремити одредима. Али град је био ограђен бодљикавом жицом и бункерима.

Возом из Љубљане пренета опрема за партизане

Пошто није било другог излаза чланови рејонског одбора су се обратили за помоћ активу железничке станице. Отуда је ускоро стигао одговор:

— Спакујте материјал, обезбедићемо засебан вагон!

За пошиљку је било потребно четрдесет великих сандука исте величине. Потрага за таквим сандуцима није трајала дуго — нашли су их у једној трговини. И одмах их пренели у куће где се налазила опрема. Иако ни то није био лак посао све је свршено на опште задовољство.

У одређено време сви сандуци су се нашли на железничкој станици. Претходно су, разуме се, прошли кроз италијанску контролу. Али нису побудили никаву сумњу. На сваком сандуку је писало „Позор-стакло!“ а у пла вом кругу било је слово „К“, одређена шифра.

Чим је утовар завршен вагон је пломбиран и прикачен за композицију према Новом Месту.

Други део посла завршили су активисти Новог Места. Изнели су сандуке из вагона који је стајао на споредном колосеку и побринули се да материјал што пре стигне партизанима.

Магацин оружја у месарници

У згради где је данашња кафана „Славија“ било је за време рата приватно месарско предузеће чији је власник био Сламич. Радника је било доста; међу њима и више активиста Освободилне фронте па и секретар рејонског партизанског камитета Рајаковић Месарница је крајем лета 1941. године постала илегално складиште: сакупљено је ту око 40 пушака, неколико пиштоља и доста муниције.

Оружје је требало што пре отпремити до партијске јавке у Вићу једног предграђа Љубљане. А јавка је била ван жице којом је опасан град, па је одатле било лакше пренети оружје партизанима јер је тамо контрола слабија.

Једног јутра је Сламичев разносач меса Франц Братум наслагао оружје у сандук којим је разносио месо и прекрио га свежим говеђим поламама. Сео је затим на трицикл и кренуо ка Вићу. Педале је с муком окретао, али је, као и обично, нешто звиждукао смешећи се познатим пролазницима. Изгледао је сасвим безбрижан а они који су знали шта вози стрепели су при помисли како ће изаћи из жице јер је на дозвољеним пролазима контрола вршила преглед.

Карабинијери су били неопрезни: погледали су само горњи део Францовог сандука, махнули руком уз осмех и пропустили га готово без задржавања.

Са јавке из Вића оружје је ускоро отпремљено партизанима Доломитског и Мокршког одреда.

Муниција у унутрашњем делу самара

И градски комитет КПЈ Подгорице је фебруарских дана 1942. године имао обавезу да снабде јединице Зетског партизанског одреда санитетским материјалом, храном и другим потребама. Материјал је лако прикупљан преко разгранате мреже сарадника. Много веће бриге је задавало изношење прикупљених ствари из Подгорице која је била, као и Љубљана, опасана жицом.

У град се могло улазити и из њега изићи само на одређеним местима која су била под контролом. Људи су се ипак довијали: мање количине су преносиле жене испод сукања а за веће су преправљани самари у које се са унутрашње стране скривала одећа и муниција. У почетку су од велике помоћи били људи који су становали на периферији града и имали њиве ван жица. Чланови тих породица товарили су у кола материјал за одреде и прекривали га стајским ђубривом.

Пакети за партијску штампарију

Посебну тешкоћу представљало је изношење материјала за партијску штампарију. Септембра је требало изнети из града два шапирографа и нешто другог материјала. Преко контролисаних излаза се никако није смело прећи, а жичана ограда је била добро осигурана.

Решење је нашла Љубица Поповић, која је погинула 1943. године и проглашена за народног хероја. Имала је кућу крај Мораче и једне ноћи је утоварила материјал у чамац и отиснула се низ матицу. Посао је успешно обавила иако су горе, на високим обалама, и те ноћи као уостало и увек, стајали италијански војници.

Једном је хитно био потребан папир. У Подгорици га није било. Активиста Бора Цветковић је имао дозволу за излазак из града и предложио је да га набави у Цетињу. Знао је да га тамо сигурно има.

Због хитности Бора је одмах пошао аутобусом за Цетиње. Замолио је у повратку возача да утовари већи пакет и он му је дозволио. Бора је папир набавио уз помоћ другова цетињске партијске организације.

Када су стигли у Подгорицу, он је у сред дана скинуо пакет на аутобуској станици и пренео га у гаражу. Пошто је радио сасвим слободно нико га није питао шта скида и коме је то намењено.

После неколико дана исти пакет је био поново утоварен и упућен ка Цетињу, али је по претходном договору, аутобус успут заустављен и папир скинут.

Преварени карабинијер

Бора је присебним држањем више пута доводио у забуну карабинијере. Једном је носио ташну пуну санитетског материјала. Изненада се пред њим појавио карабинијер. Сусрет је био неизбежан, али је Бора покушао да неприметно скрене на леву страну улице. Карабинијер га је зауставио и упитао шта носи. Без имало устезања Бора је отворио ташну из које је Италијан извукао флашицу са уљем за пиштоље.

— Шта је то? — упитао је.

— Бриљантин за косу — рекао је Бора као из пушке.

Прсти су и даље претраживали и извукли један замотуљак. Био је то завој, а Бора је рекао.

— Пакло дувана.

То је било тако убедљиво да карабинијер није ни помислио да би могло бити нешто друго, вратио је све у ташну и пустио га да прође.

ПРЕПАРИРАНА ПРИРОДА

После трогодишњих мучних опита Природњачки музеј у Минстеру, успео је да шумско тло и биљке у цвету тако препарира помоћу нове методе, да изгледају сасвим као у природи. Директор доктор Франци-скет каже да су шумско и мочварно тло као и пашњаци из разних крајева Вестфалије натопљени лаком и стврднути помоћу гипса.

Музеј има да захвали искуству кинеског препаратора што се шумско тло до најситнијих појединости и по боји одржало као у природи. Препаратор Че-Панг-Фонг из Хонгконга ради од 1957. у Природњачком музеју у Минстеру, а ове године одлази за препаратора на универзитету у Формози.

ЈАДНИ ЧОВЕК ЗА СУСЕДНИМ СТОЛОМ

Познати бечки лекар, професор Хиртл, није полагао много на облачење па је једном, као и обично бедно обучен, ушао у ресторан и сео за најближи сто. За суседним столом седеле су раскошно обучене мајка и кћи и јеле огромну порцију печења коју нису могле сасвим да докрајче. Њихово добро срце је преко келнера подарило остатак печења сиромашном човеку за столом до њиховог. Хиртл је печење појео у сласт али су зато обе даме биле изненађене када им је исти келнер донео две флаше секта и при том изјавио:

— Господин професор се најсрдачније захваљује на печењу.

НИЈЕ БИО ЛАК ПОСАО

Кад је 1870. године решено да се у Црној Гори организује прва војна музика предстојао је не баш лак посао. Мало је људи у то време знало да свира на инструментима а други нису имали намеру да уче. Тако се умешала и власт која је под принудом почела да прикупља ученике — обично младиће са Цетиња и из околине.

Оснивач, први диригент и руководилац те војне капеле био је Чех Антон Шулц. Он је увежбавао 21 члана а школовање је трајало три године. После завршетка, уместо да остану на окупу као професионални музичари они су се разишли сваки својом послом — постали чиновници, занатлије и друго. Али у рату 1875. учествовали су као права војна музика. Сви су носили копоране, а остали делови одеће били су народни. Ово је, колико је досад познато, први покушај да се неко друштво у Црној Гори униформише.

Друга војна музика основана је на Цетињу децембра 1889. године. И њен диригент и организатор био је такође Чех а ученици, њих четрдесеторо, били су дечаци од 12 до 14 година. Од ове групе изучених музичара 1896. године Фрањо Вимер је основао оркестар који је учествовао у балканском рату 1912. године и у првом светском рату и то у борбеним редовима све до капитулације.

МЕНИ ЗА ДЕЦУ

Нека немачка предузећа су по угледу на извесне скандинавске земље створила у својим ресторанима „специјалан мени за децу“. Кувар који спрема за децу треба да зна да његови мали абоненти имају 3—4 пута већу потребу за беланчевинама него одрасли и да њихов организам захтева различите количине масноће и витамина. Збаг тога је и његов посао спицифичан. Савез немачких кувара се нада да ће ускоро моћи своје производе са специјалним менијем за децу да пласира у извесном броју ресторана и да ће ови бити посећени нарочито за време распуста.

ПРОТИВ ПИЛУЛА ЗА РАД

На жесток отпор наишао је план једног британског грађевинског предузећа које је покушало да помоћу нарочитих пилула покрене своје раднике на бржи рад. Синдикат грађевинских радника уложио је оштар протест и прети да ће захтевати од владе да у Енглеској забрани овакву праксу. Као што пишу енглески листови, предузеће је намеравало да раздели ове пилуле, које имају исто надражујуће дејство као јака црна кафа или чај, радницима који треба да подигну 5000 монтажних зграда чији су делови израђени у Шведској. Поменуто предузеће већ је употребило те пилуле кад је изводило сличне радове у Шведској и том приликом било је утврђено да радници, чији се рад подстиче пилулама — за 19 дана подигну зграду за коју би им иначе био потребан 21 дан. Мада директор предузећа тврди да су пилуле потпуно нешкодљиве и да их он сам узима кад зна да га очекује напоран дан и да ће оне једног дана сасвим сигурно заменити „чајну паузу“ уобичајену у свим енглеским предузећима и установама, синдикати саветују своје чланове да их не узимају.

БЕЗ ДОЗВОЛЕ ЗА СТАН...

На обалама Средоземног мора и Атлантског океана наилази се на необичну животињу: изгледа као пуж, али из спиралне кућице се не појављују пипци, већ рачије ноге. То је рак-самац — мало чудо природе.

Овај љускар веома је довитљив: не мучи се да сам сагради оклоп, него се угнезди у већ готов стан. А да ли му је он по мери, провери на тај начин што свој меки, осетљиви задњи део тела прво увуче у празну љуштуру пужа.

Амерички зоолог др Ернест С. Рисе са Хавајског универзитета дуго је и стрпљиво посматрао рака-самца како тражи „стан“. Животињица свакако првенствено следи наслеђени и урођени инстинкт кад први пут крене у потрагу. Кућицу пужа разазна по боји која је друкчија од боје дна мора или плаже. Инстинктом оцени да ли јој је површина рапава да би је могао ухватити и покренути. Затим провери да ли је лака за преношење. Најзад, кад увлачењем задњег дела утврди да му величина одговара — он се сасвим „усели“.

Уколико рак-самац порасте и стан му постане тесан, он благовремено тражи нов, већи. Ако је икако могућно он не мења врсту пужа — првог станодавца; за другу врсту се опредељује једино у случају највеће „стамбене“ оскудице.

РАСЕЈАНИ СЛИКАР

Италијански сликар Подести био је страховито расејан. Једног дана отишао је на пошту да види да ли му је стигло писмо које је нестрпљиво очекивао. Али, кад је стао пред шалтер — заборaво је своје име. Збуњено је гледао поштанског чиновника који је био спреман да га услужи, али није могао да се сети како се зове. Срећом, наишао је неки његов пријатељ и поздравио га:

— Добар дан, Подести.

Сликар се удари по челу и запита службеника:

— Да ли је стигло какво писмо за Подестија?

СПОРАЗУМ

Шкотланђанин Мак Грегор уђе у бријачницу. На ценовнику је, између осталог, писало: „бријање 4 шилинга“. Мак Грегор се окрете берберину и запита:

— Пристајете ли да ме обријете само са једне стране и то за два шилинга?

— Пристајем, одговори берберин. Коју страну желите?

— Спољну — одговори Мак Грегор седајући на столицу.

БЕЛКА

приповетка из Аустралије

— Не мислиш ваљда озбиљно да продаш Белку? — упита Алиса свог мужа. — Сећаш се да сам је отхранила на цуцлу и да готово никад није напуштала наше двориште.

— Она је потпуно некорисна и не желим да до краја живота шета око наше куће. Продаћу је као и остале овце које сам спремио за пазар — одговори Бил Тод.

Алиса је била тужна: остаће јој пусто двориште без овце на коју се већ навикла толико времена. Долазила је на позив као пас и јела из њене руке. Белка јој је правила друштво кад је муж био на пољу, а деца у школи.

Погнуте главе Бил изађе из кухиње. Мориле су га бриге око исхране стоке. И наједном од јаког ударца у леђа за час се нађе на прашњавој земљи. Белка, која је извела ову шалу, стајала је подаље, као да чека какав је утисак произвео њен подвиг. Међутим, газда је био лоше воље и дижући се из прашине викну љутито:

— Доста ми је твојих глупавих шала. Сада ћеш и ти на пашњак са осталим овцама за продају!

Он позва псе који као да једва дочекаше да и овцу-љубимицу отерају према стаду „обичних“ оваца.

То после подне Бил је морао да оде до оближње варошице. Упалио је мали мотор теретног аутомобила и брзо потерао друмом. Мисли му нису биле ружичасте. Ако не успе да утаначи продају угојених оваца, оне ће, сигурно, због велике врућине и суше почети да губе у тежини. Продаће и Белку. Животиња отхрањена у кухињи на крају постане напаст као размажено дете. Кад прода овце купиће Алиси фрижидер, који она одавно жели, и тако ће лакше заборавити да је изгубила Белку.

После завршеног посла Бил крену кући. Кад је излазио из варошице небо се нагло замрачи. Било би дивно да падне киша! Мало касније почеше и муње да севају. Да ли ће бити кише или ће се све свршити на олуји? Прашина се вила иза његових кола у густом облаку, а лишће са дрвећа крај пута било је покривено сивим слојем. Врућ ветар запахну Била. Како би сад било пријатно да код куће, у малој кухињи, пије чај са женом и децом. Севало је и даље, али не паде ни кап кише.

На две миље од свог имања он спази стуб дима који се лагано дизао према небу. Није ваљда нико луд да по сувом и ветровитом дану спаљује отпатке. Узнемирено је посматрао. Можда је муња ударила у неко дрво и пламен захватио траву, суву као пржину! Дим се дизао са његовог имања, али се он ипак надао да се вара.

Возио је као луд. Ако је пожар на његовом пашњаку, да ли ће имати времена да спасе овце? Познато је да су оне глупе животиње. Приликом опасности све се збију у неко ћоше и не покушавају да се саме избаве.

Што се више приближавао, био је све сигурнији да нешто гори на његовом имању. Кад је зашао за последњу окуку уверио се да је ватра избила на пашњаку. Тамо се налазило читаво стадо оваца, спремно за продају! Знао је да не може стићи на време! Кад је пламен почео да лиже преко суве траве, овце су сигурно побегле до ограде и тамо се збиле у гомилу блејећи од страха. Гурале се једна преко друге док се пламен није склопио над њима.

Грашке зноја су му се сливале низ лице. Ма колико брзо возио ништа неће моћи да учини. Сад је већ касно.

Најзад кола затандркаше путељком који је водио према кући. Изненада зачу познато „бе-бе“, али нимало заструшено.

Шта то значи? Овце нису на пашњаку који је био завијен у густи дим?! Бил нагло закочи кола и искочи из њих. Угледао је неочекивану слику: све овце су стајале у дворишту и блејале унезверено, пошто никад раније нису биле ту.

— Како се све догодило? — запита Бил Алису која изиђе из кухиње.

— Било је то врло једноставно — насмеши се она сва срећна. — Муња је запалила дрво на пашњаку, а ватра је захватила и травњак. Док сам смишљала шта да радим, овце саме стигоше у двориште. Водила их је Белка. Кад је ватра избила она се уплашила и потрчала тамо где се осећала сигурном — у наше двориште. За њом су пошле и остале овце.

— Доврага! — рече Бил, али глас му није био љутит.

— Не верујем да ћеш је сада продати? — рече жена упитним гласом.

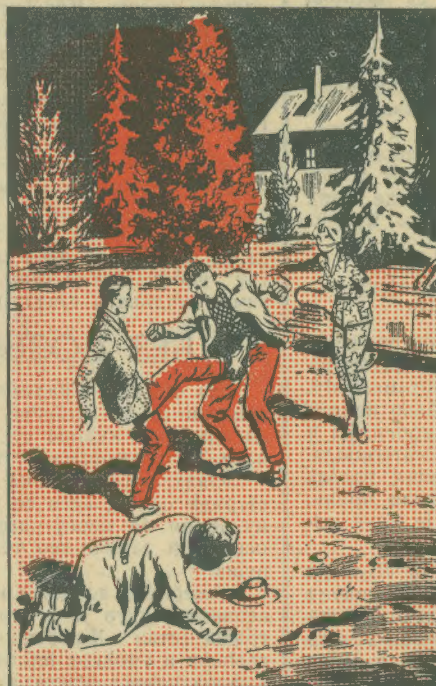
— Наравно да нећу — одврати он и брзо се склони у страну, јер је Белка таман јурнула према њему спремна на неку нову шалу.

Тајни проналазак

Црта и пише Л. Фишер

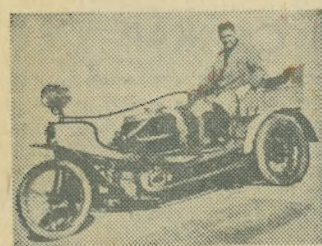

ГРЕЈАЊЕ МОТОРА НА ПАРКИНГ ПРОСТОРУ

У Шведској су зимске ноћи јако хладне и власници аутомобила који оставе преко ноћи кола на улици имају ујутру тешкоћа док упале мотор. Зато су на паркинг просторима направљени електрични стубови. Власник аутомобила прикључи на електрични стуб грејач уграђен у хладњаку мотора и топла вода која стално циркулише одржава увек исту температуру мотора и по највећој зими.

ВЕТЕРАН ИЗ 1898.

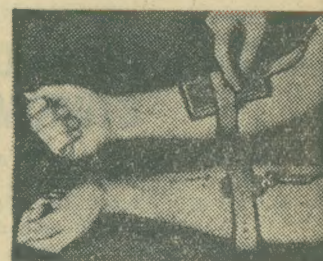
Један од првих француских аутомобила, још из 1898. године пронађен је недавно на неком имању у Француској. Пошто је био дуго ван употребе, тек после детаљног реновирања је „проходао“. Анри Скуп који га је оспособио за вожњу намерава са њим да учествује на тркама старих аутомобила.

НОВИ СКУТЕР СА ТРИ ТОЧКА

Нови британски покривени скутер „Ноблета“ може иза возача да прими сапутника или приличан товар. Има двотактни мотор са преносом на предњи точак и може да развије брзину од 60 километара на час. Потрошња горива је мала.

КОНТРОЛА СРЧАНОГ РАДА ЗА ВРЕМЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Две електроде причвршћене на предњем делу подлактице спроводе у облику електричне струје рад срца на апарат који их претвара у звучне сигнале. На овај начин зубни лекар слухом контролише срчане ударе пацијента за време анестезије а притом не одваја поглед нити руке од оперативног поља. Овај апарат направљен је на истом принципу као и електрокардиограф.

ПРВИ АРТИЉЕРЦИ

Многи људи артиљерију сматрају као нешто модерно, што је проистекло после открића барута. Међутим, артиљерија је постојала још у стара времена.

Године 399. пре наше ере одлучио је Дионизије, сурови тиранин Сиракузе, да освоји картагинске колоније на Сицилији. Да би створио надмоћно оружје он сазва најспособније механичаре свог времена, па чак неке, уз велику награду, добави из Грчке. Све их је лепо погостио, затим поделио у групе по разним струкама и наредио им да измисле неко оружје којим би могао да победи Картагињане. У противном, осветиће им се.

Неколико ових спретних занатлија саградили су прву галију са више од три реда весала на свакој страни. Галија са три реда весала добила је име „тертере" а са пет редова „пентере".

Друга група стручњака измислила је катапулт. Тиме је артиљерији ударен камен темељац. Први катапулт је лично на велики штит уграђен на чврсто постоље. Ово „оружје" могло је прилично високо, односно далеко, да одбаци копље дугачко шест стопа.

После две године кренуо је Дионизије са једном батеријом новог оружја да опколи град Мотију, непријатељско насеље на западној обали Сицилије. Картагињански војсковођа Химилкон да би спасао опседнути град пожурио је са својом флотом из Африке. Дионизијеве велике стреле избачене из катапулта падале су са треском по лађама. Картагињане је ухватила паника и безглаво су се раштркали на све стране, а варош Мотију предали судбини.

Неколико година касније донесен је један катапулт у Спарту. Краљ Архидамос III (361—338) кад је видео ново оружје узвикнуо је:

— О, Херакле! Јунаштво више није потребно.

Али, незадовољан због овога, он је први уложио протест против механизације рата. Такви протести се отада стално помињу у историји... да би увек остали без успеха.

Први катапулти су имали врло замршен механизам који је јако затезао тетиву и избацивао муницију.

У току сто следећих година покушавали су војни стручњаци на многе начине да побољшају квалитет ове машине-бацача. Почело се са грађењем великих катапулта који су избацивали кугле од камена или цигле. Цигле су имале предност јер су се при удару о циљ распрскавале, и то је спречавало непријатеља да оружје окрене против нападача. У Сиракузи се чува још и данас једна гомила камених кугли, од којих су поједине тешке један талент (30 килограма). По Плутарховим белешкама, велика машина начињена за опсаду Сиракузе могла је да избаци камене кугле тешке и по десет талената.

Бацачи за копља употребљавани су у сукобу са људима, а бацачи камених кугли за гађање лађа или за рушење утврђења. Усавршавањем бацача повећавао се њихов домет на 600—800 метара. Постоље је било тако начињено да се угао за избацивање могао мењати чиме је постизавана прецизност у гађању. За ратнике је био измишљен минијатурни топ, који су носили испред себе и зато је то оружје названо „гастрафетес" или „оружје стомака".

Почетком четвртог века почело је наоружавање лађа катапултима. До тог времена тетиве су прављене од дрвета, а тада су се производиле од увијене коњске или људске длаке. Сиромашне жене продавале су своју косу произвођачима катапулта, а за време рата, као при опсади Картагине 146. године пре наше ере, добровољно су је даровале за одбрану домовине.

У Египту се такође нашао мајстор Ктесибиос из Александрије, велики инжењер за време владавине Птоломеја II, који је хтео да усаврши катапулт. Ктесибиос је изумитељ воденог сата и цеви за оргуље. Његове идеје за усавршавање катапулта биле су добре али фантастичне за технику оног доба. На својим цртежима приказао је уместо тетива од длака, тетиве од металних федера, па чак и пнеуматичне цилиндре. Пошто је нишао испред свог времена, његове су замисли биле неизводљиве.

Приликом ратних похода преношење тешких катапулта било је незгодно, па је војска зато носила само тетиве, металне и друге делове. На месту борбе, посекла би велика стабла и од њих на брзину импровизовала катапулте.

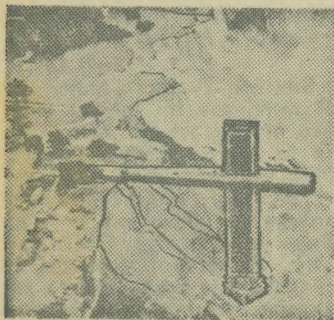
Када је крајем V века пропала западна римска империја престала је и употреба великог и тешког катапулта. Остао је само бацач са једном полугом. Такве бацаче су употребљавали Готи приликом опсаде Рима 537. године, а Нормани при нападу на Париз 886. При опсади Тулузе године 1218. на зидинама града појавила се једна група жена која је из бацача пустила једну камену куглу и погодила крсташког витеза Симона де Монфора посред главе. После овог пуног поготка опсада се растурила.

Изум барута збрисао је једним потезом вештину прављења катапултима. Ватрено оружје показало је већ у свом примитивном почетку велику надмоћност над бацачима хладне муниције. Производња ватреног оружја је стално напредовала, а сачувани остаци старог нашли су место у — музејима.

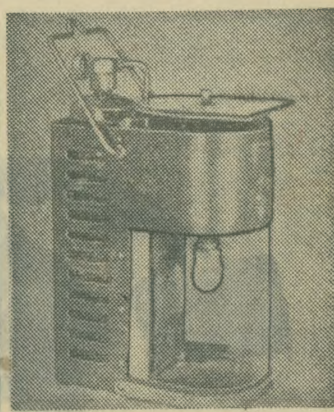
ПОШТЕЂЕНИ ПУТНИЦИ

Двоспратни аутобуси у Ливерпулу имају на улазу таблу са електричним показатељем броја празних седишта на горњем спрату где је стајање забрањено. Тако су путници поштеђени узалудног пењања и избегнута је гужва на степеништу. Светло на табли се угаси кад путник седне на седиште јер тиме притисне прекидач.

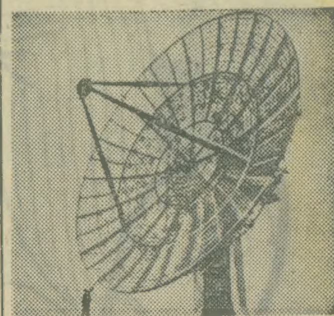
Торањ на Нијагари

Ово је нови торањ саграђен на америчкој страни са кога се посматрају Нијагарини водопади. Заменио је Проспект поинт који се после више од сто година као омиљена туристичка атракција срушио 1954. године због клизања стена.

ЛАМПА НА ПРОПАН-ГАС

Лампа на пропан-гас смештена у задњем делу аутомобила биће нарочито погодна за живот у кампу. Од фењера је погоднија јер кампери не морају да носе лако запаљиве течности а није потребно никакво пумпање да би горела. Једна боца гаса може да гори непрекидно десет часова.

НАЈСНАЖНИЈИ...

У Корнел веронаутичкој лабораторији у Буфалу у САД конструише се антена од 18 метара за најснажнији радарски микроталасни апарат на свету. Када инсталације од 50 милиона вати почну рад, научници ће покушати да помоћу овог радарског уређаја пробију јоносферу. Тако ће се омогућити праћење балистичких ракета и сателита са већом тачношћу и на већем простору него досад.

ДОБРА РЕКЛАМА

У Мијамију у Флориди, живео је неки Бил Хаст, и на својој чудној фарми одгајао је кобре и друге змије. Крај аутостраде поставио је џиновску кобру направљено од лима. Ово је учинио да би намамио што већи број посетилаца на своју фарму од чега је имао лепу корист.

»ОЧИ« КОСМИЧКОГ БРОДА

Снажна вишеспратна космичка ракета одбацивши на путу у свемир део своје конструкције извела је у одређену орбиту „брод-сателит".

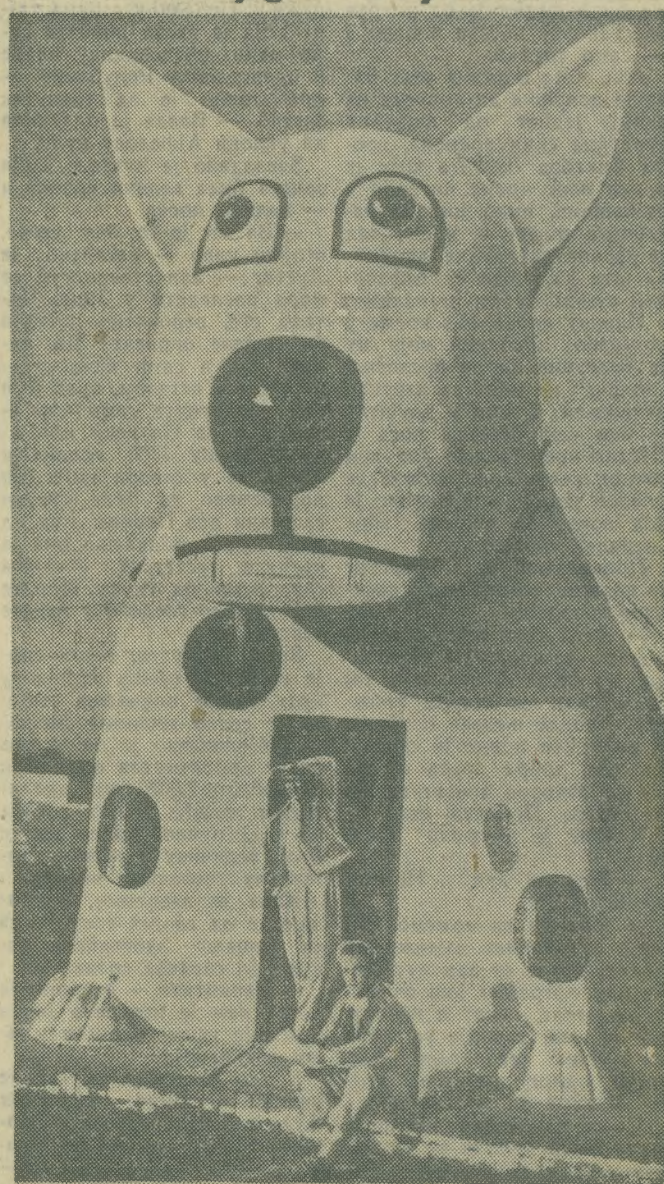
Међу разним сложеним апаратима за мерење и научна истраживања као и средствима за управљање космичким бродом, нарочито место заузима систем за оријентацију и стабилизацију космичког брода за време лета.

Ови апарати треба да обезбеде броду одређен положај у односу на небеска тела која га окружују — Земљу, Месец, Сунце и звезде — и да одрже брод у одређеном положају према небеским телима на која је упућен. Према томе апарати за оријентацију представљају „очи" космичког брода, а средства за стабилизацију одржавају брод у одређеном положају.

Представите себи тело које слободно лети, бачени камен на пример. Он лети превршући се на свом „путу". То би се исто могло догодити и при лету космичког брода ако се не би одржавао у одређеном положају. Без система оријентације и стабилизације не би се могло избећи произвољно окретање брода приликом његовог одвајања од космичке ракете или оно које би било проузроковано утицајем сила теже суседних небеских тела — Земље, Месеца или Сунца.

За оријентацију космичког брода могу се употребити специјални апарати који се састоје из неколико фотоелемената. Лик Сунца стално је у жижи светлосног пријемника једног веома осетљивог апарата. Ако брод скрене са одређеног правца, лик Сунца се помери на једну или другу страну и тада се сигнали од фото-елемената преносе на команде за управљање правца кретања и положаја које исправљају брод све док Сунчеви зраци поново не падну у жижу светлосног пријемника.

Чудна кућа

Један становник Јохансбурга изградио је џиновску кућу у облику пса. Он је у њој и становао. То је заправо био споменик његовом угинулом псу кога је много волео.

ШТА ЈЕ ГЛАВНИЈЕ

„Текст опере треба да буде нацрт а не готова слика јер музичару мора да се остави довољно места да своје везове изведе са великом слободом како му се учини најцелисходније" — рекао је Гете чија су дела, нарочито „Фауст", инспирисала многе композиторе.

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПРОДАО АЈФЕЛОВУ КУЛУ

У тешким годинама после првог светсветског рата у једном француском листу појавио се чланак у коме је стајало да би за неопходне оправке на Ајфеловој кули била потребна велика свота. Влада је чак разматрала могућност да уклони ову знаменитост града Париза јер би њено демонтирање било јевтиније од поправки. Тако су писале новине и — само толико.

Али, и та оскудна вест била је довољна да покрене на акцију једног од највећих варалица свих времена, грофа Виктора Лустига који је поред овог према потреби и приликама, имао још 23 различита имена. У време кад се француска влада двоумила шта да учини са Ајфеловом кулом, Лустиг се налазио у Паризу проводећи време у пријатној доколици коју му је омогућио његов последњи „подвиг“ из кога се извукао некажњен. С њим у друштву је био неки Колинс кога је Лустиг представљао као приватног секретара. Новац се полако измицао и Колинс је већ почео да очајава због „нерада“ свог газде.

Прочитавши вест, Лустиг је пружио новине свом партнеру говорећи:

— Знам како ћемо опет да дођемо до новца. Не знам тачно ко ће је купити, али тај неко ради са старим гвожђем. Остале његове особине: у последње време је обавио два-три добра посла и сад му се отворио апетит за веће ствари. Прочитај ово.

Колинс је збуњено трептао.

— Јеси ли луд... Не можеш...

— Мислим да можемо. Новине су обавиле најтежи део посла. Утрле су нам пут. Биће нам потребно још овлашћење владе, печат и неколико листова хартије са одговарајућим заглављем. Али, имам једног пријатеља који може тиме да ме снабде.

После неколико дана петорица људи добили су од шефа канцеларије под чијом је управом била Ајфелова кула писма којима се позивају на састанак на коме ће расправљати о закључењу извесног пословног уговора с владом. Састанак је заказан за три часа поподне у хотелу Крилон.

Одређеног дана сви позвани су дошли. Лустиг им се свечано обратио:

— Господо, молим за вашу пажњу. Поделићу с вама тајну која је засад позната само мени, председнику владе и председнику Републике. — драматично је за тренутак застао. — Влада је одлучила да уклони Ајфелову кулу.

Завладало је ћутање. То је заиста била велика новост и — велики посао.

— За вас је то, без сумње, велики удар — наставио је Лустиг — али стварности се мора погледати у лице. Читали сте, вероватно, колико би стајале оправке? Да, видели сте и сами како ствари стоје. Уосталом, кула је и била подигнута само као атракција за Париску изложбу одржану 1889. године и никад се у ствари није ни помишљало да буде стални саставни део Париза. Још од дана њеног подизања она је вређала естетска осећања свих људи од укуса. Морате на ту ствар гледати у тој светлости.

Затим је Лустиг одвео своје госте да обиђу Ајфелову кулу. Њено подизање стајало је седам милиона франака, објашњавао је он, а кад би се демонтирала од ње би се добило 7.000 тона квалитетног гвожђа. Веома пословно и „стручно“ навео им је број, величину и тежину појединих гвоздених носача.

Када је завршио, затражио је од својих гостију да му пошаљу запечаћене понуде до следеће среде.

— Запамтите — завршио је — да вам је поверена једна државна тајна. Верујем у вашу дискрецију.

У том разговору Лустиг је између петорице пословних људи већ изабрао своју „жртву“. Био је то Андре Поасон, богат скоројевић који је желео да се за њега чује. Сутрадан после примања понуда Лустигов „секретар“ је позвао Поасона и обавестио га да је његова понуда примљена. Следеће седмице Поасон је набавио новац и секретар Колинс отишао је до њега да се договоре за коначан састанак који је такође имао да се одржи у хотелу.

— Поасон је прилично нервозан — известио је Лустига. — Питао ме је зашто се састанци одржавају у хотелу уместо на званичном месту.

Међутим, Лустигу то није задавало много бриге.

Поасон је ипак дошао на састанак.

— Господине Поансон — топло га је дочекао Лустиг — честитам! Морамо испити здравицу за ваш успех.

— Посао још није сасвим завршен — промрмљао је Поасон.

— Свакако — спремно је дочекао Лустиг. — Пићемо онда кад га завршимо. А ви — обратио се Лустиг „секретару“ Колинсу — можете се сад вратити у управу. Ја ћу бити у својој канцеларији у три часа.

Чим је Колинс отишао Лустиг је престао да буде званичан.

— Господине — обратио се Поасону са извесном дозом понизости — треба још о нечему да преговарамо. Живот вишег државног службеника није лак. Ми морамо да излазимо у друштва, да се облачимо по захтевима моде, а за све то добијамо жалосно мале плате. Знате... ви сте послован човек... обичај је да се приликом овако крупних послова... — како да кажем... добије извесна провизија.

— Мито? — упитао је Поасон.

— Реч је крупна и незгодна, али сте ствар схватили.

— Због тога смо, значи, преговарали у хотелу а не у канцеларији.

— Дискреција — насмишио се Лустиг.

Поасон је забацио главу и прснуо у смех осетивши се наједном изнад тог „високог“ државног службеника.

— Свакако, свакако — покровитељски је рекао. — Ми смо светски људи и знамо шта је ред.

Из једног џепа извадио је чек испуњен на своту коју је „влада“ тражила за Ајфелову кулу, а из другог дебео свежањ новчаница за „провизију“. Куцнули су се чашама. Није прошао ни пун час, а Лустиг је уновчио чек и заједно с Колинсом сео у воз за Аустрију.

У Бечу су одсели у најлуксузнијем хотелу и чекали вести из Париза. Више од месец дана Лустиг је редовно прегледао све француске листове. Најзад је одахнуо.

— Поасон се још није обратио полицији — рекао је Колинсу. — То може да значи само једно: боји се да призна да је преварен јер ће му се цео Париз смејати. Одлучио је да нашу и своју тајну понесе у гроб. А пошто се није пријавио као власник Ајфелове куле, мислим да је можемо поново продати.

Лустиг је заиста још једном продао Ајфелову кулу. Међутим, други купац надао је дреку кад је видео да је преварен, али је Лустиг на време и под новим именом побегао у Америку.

* * *

Виктор Лустиг хапшен је 46 пута, али ни једном није био осуђен јер је увек умео да се вешто извуче. Године 1935. ухапшен је 47. пут и осуђен због фалсификовања долара на 20 година робије. Умро је у затвору 1947. године. У његовој умрлици, у рубрици где треба увести занимање, написано је „трговачки помоћник“. Човеку који је два пута продао Ајфелову кулу ово би се свакако учинило највећом неправдом која му је могла бити учињена.

ДОЖИВОТНА РЕНТА

Књижевник Давид Хјум (1711 — 1766), благодарећи својим добрим ауторским хонорарима, успео је да — купи доживотну ренту од хиљаду фунти стерлинга годишње. Према једном обичају који још и данас постоји на западу, свако може, ако је без прихода али има некретнину, да нађе наследника који ће му до краја живота осигурати одређену суму новца годишње.

Запитан зашто неће да настави своје започето дело „Историја Енглеске“ Хјум је одговорио:

— Драги мој, нећу више да пишем јер сам сувише стар, дебео, лењ и најзад — сувише богат!

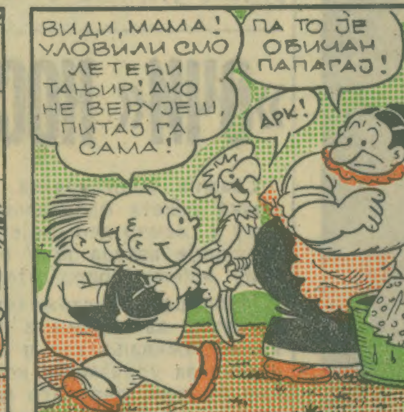

Да ли знате?

КУКА ТЕШКА ДЕСЕТ ТОНА

Кад је само кука на крану тешка 10 тона, шта мислите колики терет може сам кран да подигне? Ова циновска кука направљена је за кран који ће се користити за подизање ротора и статора снажних турбогенератора у САД. Кран диже 300 тона.

ЕКОНОМИЧНОСТ: недавно је дирекција трамваја у Минхену донела одлуку да се забрани пушење у колима. Услед овога дошло је до демонтирања 4.000 пепељара, колико их је било у трамвајима. Дирекција је успела да распрода 1.300 комада а остале ће понудити другим трамвајским предузећима у Западној Немачкој.

58 МИЛИОНА ПРИМЕРАКА ДНЕВНО: према подацима једне америчке публикације прошле године у САД су излазила 1.763 дневна листа, чији је просечни тираж био 58,8 милиона примерака.

КО НИЈЕ ЗА СЕБЕ: у свим гостионицама и хотелима у западнонемачком граду Волсбургу истакнути су плакати за избор локалних органа. На свима стоји: „Грађанине Волсбурга, бирај волсбуршке гостионичаре".

БЛАГОВРЕМЕНА ОПОМЕНА: при изградњи „Шаста бране" у Калифорнији у САД, постављена је метална конструкција која тежи дванаест хиљада тона. На том колосу је постављена плоча са текстом: „Својина државе. Молимо да се не однесе или не помери!"

ПРИЈА ИМ ХИГИЈЕНА

Одгајивач расних свиња Гунар Нилсен из Норвешке установио је да хигијена, музика и конфор утичу на брзтов свиња. Зато је саградио свињац и у њему инсталирао звучнике и тушеве. Кад стане случајно на једну педалу свака свиња може да укључи туш.

АПСТРАКТНА СЛИКА

На једној изложби неки посетилац приђе аутору и замоли га да му објасни шта представља једна слика. Уметник му одговори да су на платну краве на паши.

— Извините — рече посетилац — али не видим траву.

— Природно. Краве су је попасле.

— Али, ја не видим ни краве.

— Зар вам није јасно? — рече сликар. — Како можете да тражите краве на једној пољани кад нема више траве?

ШКОЛА ЗА СУЗБИЈАЊЕ ТРЕМЕ

Није мали број људи који „болују" од треме. Да би ово зло предупредили извесни британски стручњаци основали су недавно једну необичну школу која је већ дупке пуна „ђака". Установа носи необичан назив: школа у којој ћете повратити изгубљену веру у себе.

Школу су основала два млада лондонска лекара Џефри Сомерс и Конрад Вагнер.

Основна је ствар у тој школи да сваки ђак за најкраће време стекне самоувереност, тј. да се у њему створи „вера у себе" и до максимума осећање сопствене вредности. Други важан задатак је да се у сваком ђаку учврсти осећање потпуног владања собом.

За кратко време „школа за сузбијање треме" доживела је успех. Неколико глумаца лондонских позоришта који су међу првима похитали да се у њу упишу, успели су, захваљујући методима двојице професора, да потпуно овладају собом и да на позоришној сцени постигну изванредне успехе.

Паљење ватре врелим ваздухом

Избацујући ваздух загрејан до 800 степени овај упаљач запали дрво или дрвени угаљ за неколико секунди а тврђи материјал за нешто више времена. Кад се ватра упали искључи се грејач из кога млаз ваздуха распирује ватру и хлади цев.

НА ПРАВО МЕСТО: једна фабрика сапунског прашка у Филаделфији овако рекламира нови детерџент: „Моја господо, ово одиста прекрасно средство за прање олакшаће вам посао".

Колико је Нерон имао година

Глумац Питер Устинов налазио се у Лондону када се у Америци вршила подела улога за филм „Кво вадис". Да би играо улогу Нерона Устинов попуни упитник у коме је назначио име, презиме, годину рођења итд., и посла га у Холивуд.

Неколико дана касније стиже му телеграм:

— Сувише стари за улогу. Стоп. Жалимо. Стоп.

Устинов упути нов телеграм:

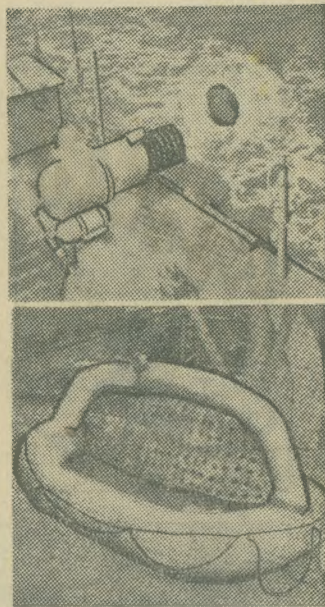
— Нерон је умро у тридесетој. Стоп. То су моје године. Стоп.

После тога је стигао од продуцента следећи одговор:

— Нисмо знали. Стоп. У реду. Стоп.

Филтер за морску воду

Можда ће проналазак два инжењера са калифорнијског универзитета омогућити издвајање соли из морске воде на врло прост начин. Неколико хемикалија су насули у стаклени тањир а затим их потопили у хладну воду. Добили су 0,00016 см дебелу синтетичну опну, 100 пута ефикаснију од досад употребљаваних филтера који одстрањују со из морске воде.

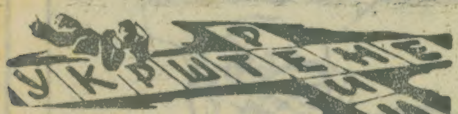

КАД НЕКО ПАДНЕ У МОРЕ

Кад неки члан посаде падне у море најбрже му се може указати помоћ ако се избаци гумени сплав са командног моста или неког другог истакнутог места на броду. Постоје два механизма за избацивање ненадуваног сплава: федер који се покреће помоћу педала и цилиндар сличан топу са компримованим ваздухом. После избацивања он се нагло пуни угљендиоксидом. На самом сплаву се налази и остали прибор за спасавање. Уређај је испробан на једном америчком броду.

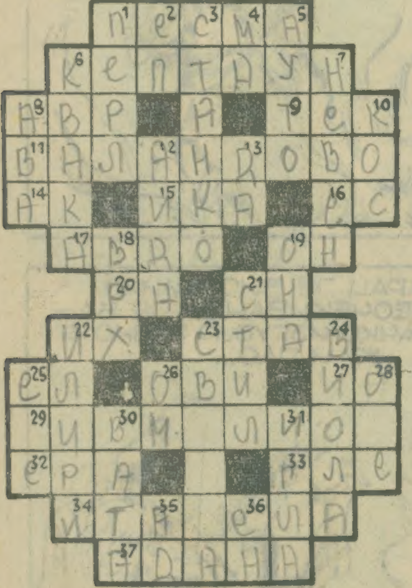
СИГУРНИЈЕ БЕЗ РАМПЕ

У граду Бакеру у Сједињеним Државама још пре годину дана поломљена је рампа у главној улици коју сече железничка пруга. Ипак на овој највећој раскрсници у граду било је мање саобраћајних несрећа у току протекле године, него раније када је рампа спуштана.

Водоравно: 1) роман Оскара Давича; 6) град и пристаниште у Јужноафричкој Унији; 8) град у Француској; 9) прилог за време; 11) место у Македонији (у близини важна рудишта хрома); 14) врста першуна; 15) река у Перуу; 16) слово латинице; 17) мушко име; 19) лична заменица; 20) египатско божанство; 21) хемијски знак за калај; 22) узвик; 23) положај; 25) слово латинице; 26) показна заменица; 27) ономатопеја њакања; 29) комедија од Шоа; 32) Херцеговац; 33) узвик; 34 лука у Доминиканској Републици; 37) град у Турској.

Усправно: 1) име америчке књижевнице („Змајево семе") 2) спев; 3) личност из романа Ј. Веселиновића; 4) свеза; 5) превозно средство; 6) део браве; 7) врста цвећа; 8) прва позната немачка песникиња; 10) птица певачица; 12) опера од Вердија; 13) афирмација; 18) шиљак; 19) лична заменица; 21) начин изражавања; 22) староседеоци Балканског полуострва; 23) роман М. Лалића; 24) музички инструмент, 25) врста мача; 26) јединица за мерење електричног отпора; 28) далматинско женско име; 30) врста санитетског материјала; 31) део шиваћег прибора; 35) бог подземља код старих Грка; 36) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) кг; 3) Лаос; 6) морнар: 7) Титоград: 9) они; 10) аја; 11) ку; 12) со; 14) нн; 15) тундра; 18) рана; 19) јагода; 21) су; 22) ас; 23) рн; 25) она; 27) тле; 28) Карловац; 31) каолин; 32) стид; 33) Об

Усправно: 1) каро; 2) гонг; 3) Лоти; 4) сара; 5) минут; 6) Рајна; 7) ток; 8) дан; 12) снага; 13) однос; 16) ура, 17) рад; 19) јунак; 20) Арлан; 21) сок, 24) нец; 26) Арас; 27) твид; 29) лото; 30) Олиб

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ДВОСТРУКИ ПОРТРЕТ

Погледајте добро слику и видећет два пса. Неко ће приметити: „Извините, али ја видим само једног" Преварили сте се. Потражите и наћи ћете и другог.

Решење: окрените слику.

КУТИЈА ЗА ПИСМА

Пронађите неку стару кутију са поклопцем у којој ћете моћи да чувате писма, хартију и коверте. Али кутију мало улепшајте: обложите је шареном хартијом а од меког метала, може и од поклопаца са боца за млеко начините силуету петлића, и учврстите га да стоји на кутији. Поред њега направите корпицу од сличног материјала у којој ћете држати своја пера, оловку и друге ситнице.

ЗНАТЕ ЛИ ГЕОГРАФИЈУ?

Знате ли како се зову ова острва на слици и да ли су то стварно остова?

Ако не знате даћемо вам одговор:

Силуета 2 није острво већ Индија. 1 — је Сардинија 3 Аустралија, 4 — Сицилија, 5 — Ирска, 6 — Мадагаскар, 7 — Корзика, 8 — Крит.

...прва права балетска представа у Београду, „Шехерезада" од Римског Корсакова, изведена је

тек 1922. године после оснивања сталне опере и доласка Јелене Пољакове за шефа балета.

... после косовске битке и Муратове погибије на султановом двору уведен је обичај да се сви странци, па и званични страни представници, изводе пред султана на тај начин што су их султанови доглавници држали за обе руке.

... прва станица за хитну лекарску помоћ била је организована у Бечу 1881. године. Иницијатива за њено оснивање потекла је од лекара Јаромира Мундија, и то после великог пожара у бечком позоришту када је настрадало 479 особа.

... прва ветеринарска школа у свету почела је да ради 2. јануара 1762. године у француском граду Лиону.

... Тиљерије (палата и парк) су стара резиденција француских владара у Паризу. Почео је да их зида 1564. године Филибер Делорм, а затим су један за другим наставили да их уређују и повећавају други. За време Луја XIV, који је више волео Версај, Тиљерије су напуштене. Од револуције су постале седиште извршне власти, а за време царства резиденција владара. Делимично изгорела у комуни 1871. године, палата је потпуно демолирана после једног закона који је донела француска скупштина. Један део садашњег тиљеријског парка налази се на том месту.

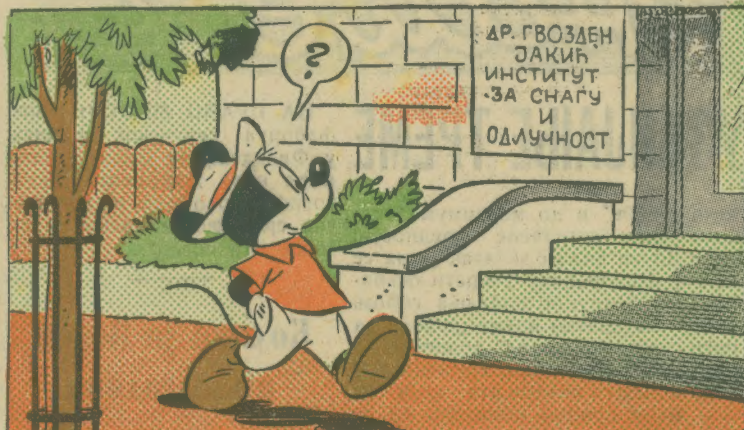
... један грам злата може се извући у жицу дугачку преко 2.500 метара.

...два килограма сувог дрвета дају исту топлоту као и 1 килограм угља доброг квалитета. Да би се добило суво

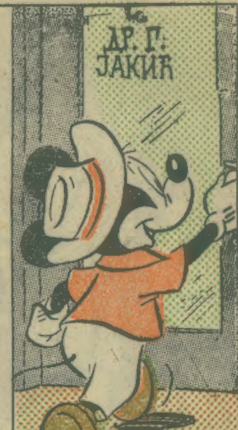

дрво мора да прође најмање 18 месеци до две године од сечења када остане само 25 посто влажности.

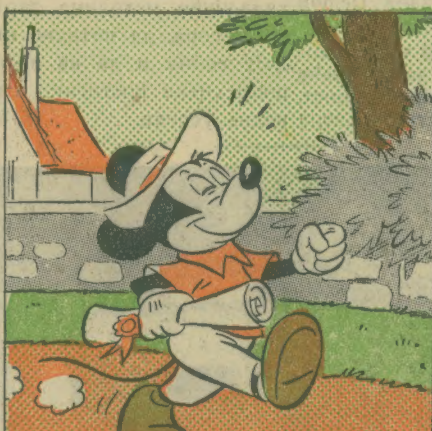

ЧАСТАВИЋЕ СЕ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика". штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.